دَ رنگونو پَیوندونه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول حقوق د لیکوال سره خوندي دي، په انټرنیټ د خورولو حق پښتو ډاټ نیټ سره دے

بسم الله الرحمن الرحیم

د کتاب نوم	د رنګونو پېوندونه
برخې	څلور (دربېزې، رباعیانې، لنډې نظمونه او غزلونه)
تخلیق کار (لیکونکے)	شیرین یار یوسفزے
کمپوز او ډیزائن	خیام یوسفزے
ټائټل	ګوهر ننګیال
ټائټل عکس	دلاور عمر (کُرد آرټسټ)
پروف ریډنګ	شیرین یار یوسفزے
چاپ	اکتوبر ۲۰۱۴
بیه	یو نیم سل روپۍ (۱۵۰)

درکونه

یونیورسټي بک ایجنسي

عامر پرنټ اینډ پبلشرز

www.pukhto.net

PUKHTO.NET

پښتو ډاټ نیټ

http://www.pukhto.net

Estb. 2010

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړون

دَ هغه رڼا په نوم چې دَ تڼګۍ ، استحصال ، محرومۍ ، بدمرغۍ او بدرنګۍ توري شپې ته کله ور په سر کړي

دَ هغه رنګونو په نوم چې دَ ژوند نوي سحر ته دَ عدل ، جوړې ، سوکالۍ ، سيالۍ او ذوق سامان پېدا کړي

شيرين يار يوسفزے
shereenyar@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ رنګونو پیوندونه، دَ فکر او خیال بل مشالونه

نورالامین یوسفزے

دَ فن پهٔ دنیا کښې دَ روایت نه تر جدیدیت سفر او پهٔ دغه سفر کښې دَ پرون (ماضیت)، نن (حالیت)، او سبا (مستقبل) زنځیر جوړ ساتل لکه دَ انساني ژوند یو نامیاتي حقیقت او عمل دے. دغه جانانه سفر کښې دَ دغه عمل دوه نوراړخونه هم دي چې یو ته پوهان شعري جمالیات او بل ته فکري او جذباتي معنویت وائي. دَ شعري جمالیاتو تعلق او تړون دَ فن پارې هنري ښکلا، تکنیک او اسلوب سره دے چې پکښې دَ متعلقه ژانر دَ مودو موجود روایت او وجودي ځاندره هم شامل دي او پهٔ فکري جذباتي معنویت کښې دَ فکرونو، قدرونو او خیالونو ټول رنګونه، ټول خوندونه او دَ دغه رنګونو ټول پیوندونه او مقصدونه راځي. دَ روایت نه تر جدیدیت دغه دَ ښکلا سفر داسې دے لکه دَ بنیاد (اړې) نه تر عمارت عمل. فنکار خپله پهٔ لمحه موجود کښې اوسي خو خپل لوستونکے دَ حال پهٔ لاړو کله ماضي او کله مستقبل ته بوځي او دا هله ممکن وي چې دَ فنکار او تخلیق کار خپل تړون دَ ماضي سره هم پرې شوے نهٔ وي، دَ حال پهٔ معروضي حالاتو ئې هم نظر وي او دَ راتلونکي وخت پهٔ رُخ او مخ ئې هم سر خلاص وي. فن دَ ژوند آئینه دار وي او دے، نو ماضي، حال او مستقبل درې واړه اړخونه به ارومرو لري او زما پهٔ خیال پهٔ دغه عمل او سفر کښې کوم تضاد هم نیشته. هر ساهو فنکار دَ روایت او جدت پهٔ تړون پوهه وي او دَ روایت پهٔ سپورې دَ حال پهٔ لاړ دَ مستقبل دشتې ته دَ تګ هنر او چل ئې دَ ذات برخه وي، هغه دَ خپل تخلیقي توان روحاني وجدان پهٔ زور خپل تخلیقي سفر دَ روایت پهٔ غېږ او سایه کښې پېل کړي او دَ حال پهٔ لار مخ پهٔ وړاندې ورځي ځکه چې حال بې دَ ماضي نه هېڅ وجود نهٔ لري خو دَ روایت پهٔ سپورې پرلت وهل او هر څهٔ ته ښهٔ وئیل او بې دَ سبا دَ تصور نه تخلیق کول تخلیقي عمل دَ جمود او "اررېشنلزم" ښکار کړي چې یوه بله انتها ده. هم پهٔ دغه تناظر او دغه چوکاټ کښې فنکار او تخلیق کار خپل تخلیقي انفرادیت او هنري ځانګړتیا لور ته سفر کوي.

دلته زما دَ وینا مطلب دا دے چې نهٔ خو یو ساهو فنکار او قلمکار محض دَ روایت پرستۍ قائل وي چې ګوندي پرون هر څهٔ ښهٔ وو او پرون (ماضي) کښې ژوند کول پکار دي ځکه چې دا رویه هم منفي او غیر تخلیقي رویه ده، او نهٔ دا نظر لري چې ګوندي پرون او روایت ټول پهٔ ټول منفي او بې کار دے، ماضي هډو دَ سره رد کول پکار دي، دغه بغاوت او دغه جارحانه رویه هم تخریبي رویه ده. لاره چرته مینځ کښې ده. دَ پرون ساهو روایات او قدرونه پهٔ روح کښې ژوندي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتل او دَ نن معروضي حالاتو سره دَ سبا پهٔ لور تګ يو مثبت عمل او مثبته رويه ده او زهٔ چې نن دَ کوم شاعر پهٔ حقله خپلو لوستونکو سره خبره کوم هغه پهٔ دغه ټوله خبره، دغه ټولو حقيقتونو او ټولو نذاکتونو پوهېږي. هغه هم دَ پښتو پښتونولی، حجرې جمات او جرګې مرکې پهٔ مثبت زماني او زميني وجود او کردار رسي او دَ نن پهٔ تقاضو هم پوهه دے. دَ فن پهٔ جمالياتي او هنري اړخ ئې هم لاس بر دے او فکري او تخيلاتي بنيادئې هم مضبوط دے، ځکه ورته مونږ دَ نن دَوُر نمائنده تخليق کاروئېلے شو او ځکه زهٔ دا هم وايم چې نن پهٔ کوم کتاب تبصره کوم دا محض دَ رنګونو پېوندونه نهٔ دي بلکې دَ يو تعليم يافته، زيرک، جهانديده او روښان فکره پښتون دَ فکر و خيال بل مشالونه دي چې پهٔ رڼائې زمونږ دَ زلمو روحونه او ذهنونه روښانه شي.

دَ "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" نه پس دَ ښاغلي شيرين يار يوسفزي دا دريمه شعري ټولګه "دَ رنګونو پېوندونه" ستاسو پهٔ لاس کښې ده.

کهٔ چرې فن دَ فنکار دَ ذات اظهار هم وي نو بيا ضروري ګڼم چې څو خبرې دَ صاحب کتاب پهٔ حقله نورې هم وُکړم.

زهٔ شيرين يار يوسفزے دَ هغه زمانې نه پېژنم چې لا هغه او دَ هغه روښان فکره ورور زرين زاده ايسفزے پهٔ شنه شونډه زلمي وُو، او س چې زهٔ دَ دې پروني زلمي او نني نيمګړال پهٔ دريمه شعري ټولګه خبره کوم نو اوس دا هغه نوخېزه زلمے نهٔ دے، يو استاذ شاعر او اديب او دَ ډېرو تودو سړو نه راتېر شوے پښتون دے. استاذ ورته ځکه وايم چې لکه ما وړاندې هم ووې چې هغه تش شعر نهٔ وائي (ليکي)، دَ شعر پهٔ فن، زبان و بيان بيا پهٔ بديع او علم تقطيع ئې هم لاس بر دے، دَ املا پهٔ ټولو ګټ پېرونو، دَ ژبې پهٔ ساختياتو او فرهنګي آهنګونو هم دَ ځنو ډېرو لويو لويو او مقبولو شاعرانو نه زيات پوهېږي او دې سره سره ئې فکري او نظرياتي بنياد هم ښهٔ زور او مظبوط دے. دَ خپلې خبرې پهٔ تسلسل کښې به يو وارې بيا دا او وايم چې دَ خپل قام او خپلو رواياتو سره ئې بې کچه مينه ده. خپل کلے اولس او ښکلے وطن ئې هم جانان دے خو پهٔ دغه مينه کښې ئې دَ هوش، خرد او توازن لمنه چرې هم نهٔ ده پرېښې ځکه چې تنقيدي شعور او عمراني بنيادونه ئې هم پاخهٔ دي. دَ هر څهٔ ښهٔ دي پهٔ ځاى ئې دَ څهٔ ښهٔ دي او څهٔ خراب دي، څهٔ پکار دي او څهٔ نا، پهٔ فارموله دَ يو زيرک انسان پهٔ حيث ښهٔ رسېدلے دے او دَ يو تخليق کار پهٔ حېث ئې پهٔ شاعرۍ کښې دَ دغه شعور رڼاګانې ځان ښائي. دَ قام او اولس ټولې مسئلې، ټول دردونه، دَ نړۍ دَ منډائې ګرو منافقانه چالونه او پهٔ دې پاکه خاوره دَ هغوي دَ دلالانو مکرونه او فريبونه ورته ښهٔ معلوم دي. دَ تېرو څلوېښتو کالو پهٔ هيجاني دور کښې دَ تخليق شوي ادب پهٔ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رُخ او مخ هم پوهه دے او دَ تجزيې توان ئې هم لري، ځکه نو پۀ دغه پوهه، زيرک او روښان فکره نظرياتي قلمکار خبره کول ډېر اسان هم دي چې مرام او مقصد ئې معلوم دے خو ډېر ګران هم دي ځکه چې هنري توان او فکري الوت ئې دَ زياتې پوهې او لوستې تقاضه کوي. دَ شاعرۍ سره سره هغه يو ښۀ فعال سياسي ورکر هم دے او نن سبا پۀ سوشل ميډيا دَ خپل قام او خپلې ژبې مبارزه هم کوي چې دا کار او زيار ئې پۀ پښتنو زلمو کښې دَ بېدارۍ او ځواک پۀ اړوند ډېر ګټور او دَ ستائېنې وړ دے. هغه چې کله ماته "اوښکې مشالونه" کتاب راډالۍ کړے وو نو پۀ هغې ئې ليکلي وو چې "خپل خوږ او قدرمند نورالامين يوسفزي ته دَ بندي ساعتونو ازاد فکرونه "اوښکې مشالونه" ډالۍ کوم" او زما پۀ خيال ئې دا دعوه سل پۀ سل درسته وه ځکه چې دَ زندان دَ تورو تمبو شاته صياد دَ بلبل وجود بندي ساتلے شي خو دَ هغه روح او سندره نۀ شي پابند کولے، ځکه خو قلندر مومند هم دَ زندان دَ تورو تمبو شاته دا اعلان کړے وو چې

ـه دَ اشنا ياد دَ قفس ورمات کړو
بلبلتونه دزي دي پۀ کور کښې وُشوي

او ځکه زمونږ شاعر هم پۀ دغه تورتم کښې دا مستانه نعره وهلې وه چې

ـه دا زۀ چُوز چې خداى هما کړم
بيا وُ ماته لوړ پرواز څۀ
دې نظر، پنجو او پَر ته
کوم باتور او کټه باز څۀ

دَ ښاغلي شيرين يار يوسفزي فن او نظريه فن زمانه اګاهو هم دَ پښتو ادب سترو ستو ستائيلي او واضحه کړي دي او دا اعلان ئې کړے دے چې دَ هغۀ دَ فن جمالياتي او فکري دواړه بنيادونه ښۀ پاخۀ او مضبوط دي. دَ خپلې خاورې او ثقافت رنګونه هم لري او دَ پښتون رومانس خواږۀ هم. خو پۀ دغه جذباتو او رنګونو کښې ئې دَ خپل قام او اولس دَ ستونزو او راپېښو چيلنجونو نه هېڅ کله هم مخ نۀ دے اړولے او دغه شان ئې دَ يو ساهو فنکار او قلمکار وظيفه هم پۀ غوره ډول تر سره کړې ده.

کله چې ګران مشر راجولي شاه خټک صيب دَ هغۀ پۀ حقله وائي چې دا زلمے ما ليدلے نۀ دے خو دَ دۀ دَ شاعرۍ نه دا اندازه لګولے شم چې دے يو ترقي پسند، نظرياتي تخليق کار دے او هسې پۀ هوا کښې ئې تخليق نۀ دے کړے، دَ تخليق پۀ ټولو معروضي لارو راتېر شوے دے او هم ئې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کلاسيک څنبلے او هضم کړے دے، تر دې چې دَ ستر حمزه نه ئې په تخليقي انداز کښې مثبت اثر هم اخستے دے. نو دا دعوه دَ هغهٔ درې واړه شعري مجموعې په ښهٔ ډول اقراروي.

زهٔ چې نن دَ هغه په دريمه مجموعه يو ځغلنده نظر اچوم نو په دې نتيجه رسم چې کهٔ دَ فکر و نظر بنياد او اساس ئې هم هغه زوړ (افغان ګلونه او ښکې مشالونه) دے خو دې نوې شاعرۍ کښې ئې دَ فکر و فن نوې نوې زاويې، دَ هنر او ژانر نوې نوې منفرد لارې او دَ وېنا نوي نوي تازه آهنګونه محسوسېږي. زهٔ چې دَ هغهٔ په دې کتاب کښې په رباعۍ، نظم او غزل نظر اچوم او بيا دَ هغهٔ خوښ زوړ صنف ته دَ هغهٔ ورکړې نوې نوم سره ګورم نو زړهٔ مې وائي چې دا دعوه هم ؤکړم چې دغه صنف (دريېزه) زمونږ شاعر په حقيقت کښې دَ زړهٔ په زور او مينه تخليق کړے دے او مزاج ئې هم ورته ښهٔ په خلاص متې جوړ کړے دے.

دريېزه څهٔ شے دے؟ او دَ پښتو ادب په زړو رېښو کښې وجود لري او کهٔ نا؟ نو په دې حقله به دومره اووايم چې کله دَ ښاغلي اسماعيل ګوهر "مسکا" چاپ شوه نو ما دا ليکلي وو چې دَ اسماعيل ګوهر دَ روح نه چې دَ هائيکوز په نوم کوم درې مصريزه نظمګي راوتي دي، دغه نظمونه په پښتو فوکلور کښې دَ سېلابونو دَ څهٔ لږ ډېر فرق سره دَ اګاهو نه وجود لري، هسې هم نظم دَ پښتو خپل او دَ ټولو نه زوړ صنف دے، غزل بيا ډېر وروستو پښتو ته راغلے دے. زمونږ ټول زاړهٔ (فوکلور هم) تخليقونه واړهٔ لوی نظمونه دي چې فارمېټ ئې دَ يو بل نه بدل دے او چې کله مونږ دَ نړيوال کلي برخه نهٔ وو جوړ شوي نو دَ خپل کلتور په يخ سېورې به زمونږ ماشومانو چې کوم نظمونه تخليق کول او وئېل. دغه اکثر درېځې وې لکه دا چې دي.

وه سپينې سپوږمۍ!
ستن دې ورکه کړه نرۍ
(۱) زما ورور درپسې ګرځي، لکه غشے لينده ګۍ.

بې پښو ازمرے راغے
بې لومه ګډه ئې يوړه
(۲) يو ړوند پرې اواز ؤکړو چې په کوم طرف ئې اوړه

شکر دے چې شيرين يار دغه زوړ صنف ته نامه هم ګېښوده، کهٔ څوک بل څوک دَ دې نه هم غوره نوم ورکولے شي نو بده به نهٔ وي خو دا ساعت مېدان شيرين يار وړے دے.

په تېرو څلوېښتو کالو کښې چې په پښتون وطن کښې کوم ادب (شعر او نثر) تخليق شوے دے، دَ قنوطيت او ماضي پرستۍ ټوک څادر پرې خوربدے او زمونږ اکثرو شاعرانو دَ نوي ژوند نوې قدرونه او اربنائزېشن کړلے دے.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګو چې دَ نړۍ په هره ساهو ادب کښې ناسټلجیا شته (ډیزرټډ ویلیج او ویلیج بلیک سمتهه) ئې ښکاره مثالونه دي خو زمونږ خبره لږه بدله ده. زمونږ ماضي واقعي چې ډېره شانداره او پرامن وه، په ماضي کښې هم هر څۀ ښۀ نۀ وو، ډېر خېږونه بدلؤل پکار وو. دغه عمل دَ ارتقا پۀ لور روروره پۀ مزه مزه روان وو خو ناڅاپه چې مونږ دَ نړیوال کلي برخه شو نو داسې ده لکه چې شپه پۀ شپه بې دَ پوړو دَ کوټې سر ته ؤختلو او پۀ دغه کوټه دَ یو عجیبه جنګ سره مخ شو چې دَ توپو ټولې خلې ئې زمونږ وطن لور ته دي. دَ نړۍ تهذیب یافته قامونه ټوپک پۀ لاس دې سیمې ته وسائلو پسې راغلي دي، دلته ئې دلالان پېدا کړي دي او تخته مشق ئې پښتون وطن او پښتون قام دے. زمونږ پۀ خپله خاوره بدحال دے او جنګ مو هم پېریانو سره دے، دَ ماپۀ ماوژني پالیسي روانه ده او استعمار نوي نوي چالونه چلوي. دَ نوې دنیا نوو بادونو کۀ یو خوا زمونږ دَ سماجي ادارو او سماجي قدرونو بنیادونه رانړولي دي او دَ ماده پرستۍ او ځان ځانۍ دپو زمونږ مثبت قدرونه لکه جرګه، مرکه، اشر غوبل، خېر ښېګړه، زغم او برداشت لۀ ستوني تېر کړل، یا ئې لګیا دے تېروي ئې. نو بل خوا ئې زمونږ دَ بچو نه بمونه ساز کړي دي. منم چې دَ پښتون پۀ فطرت کښې مزاحمت شته او دَ خاورې او عزت دښمن خو بېخي نۀ معاف کوي خو دا نن چې څۀ کېږي، ځوک رانه امریکنیان جوړوي نو ځوک رانه عربیان او ازبکان.

پښتانۀ لیکوال دا هر څۀ ویني او ګوري او زړۀ ئې پرې ویني ویني او لمبه لمبه دے. هغه دَ روسي لیکوال خبره چې پښتانۀ شاعران دَ طوفان مارغان دي، تل ئې پۀ طوفان کښې الوت کړے دے، دَ پیر روښان نه تر خوشحال خان خټک، دَ خوشحال بابا نه تر خدائي خدمتګار تحریک تر ادبي تحریک او دَ هغې نه تر دې دمه دَ تاریخ پاڼې ګواه دي چې پښتون شاعر او ادیب پۀ حقیقت کښې پۀ طوفان کښې الوت کړے دے. نن هم زمونږ شاعر دَ دغه کاروان یو متحرکه غړے دے. موجوده صورتحال چې زمونږ پۀ خاوره کومې رویې پېدا کړي ده، پۀ بنیادي توګه ئې مونږ پۀ دربو خانو کښې وېشلے شو. یوه ډله دَ پرون خبره کوي خو دَ نن هر څۀ رد کوي بله ډله دَ نن خبره کوي، ولې دَ پرون هر څۀ کړي، البته یوه ډله داسې هم شته چې دَ پرون، نن او سبا پۀ تړون پوهېږي، دَ پرون ساهو قدرونه او ادارې هم قدروي او دَ نن پۀ لار دَ سبا پۀ لور هم سفر کول غواړي. شیرین یار دَ دغه ډلې او دغه رویې سړے دے. دَ قام وجود، خپله ژبه او ساهو قدرونه دَ سبا پۀ لور دَ نن پۀ لار دَ پرون دَ بنیادونو سره بوتلل غواړي او تر کومه ئې رسول غواړي نو هغه دې لوستونکي هم ولولي.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـه
دَ خپل ازاد وطن بـــــہرغ مې پۀ لاس
ستورو سـپوږمی نه هم پۀ بـره تلمه
دَ دغه خوب راله تعبـــیر ؤباســـئ

دَ پښتون پۀ خاوره چې کومه لوبه ګرمه ده، زمونږ شاعر ترې ښۀ پۀ زور او زبر خبر دے. هغه ټول کردارونه هم پېژني چا چې دغه لوبه ګرمه کړې ده او څوک چې دغه اور ته لمن وهي او دَ دې سره سـره هغه دا توان هم او جرات هم لري چې دَ هغه مخونو نه نقابـونه پورته کړي کوم چې دَ پردې شاته دي. لکه ما چې ؤوې هغه خپلې خاورې، وطن او خپلو مقدساتو بـاندې ورو ک مئېن دے خو دغه لور ته ئې رویه منطقي او اپروچ ساهو دے. انداز او سوچ ئې مثبت (آپټیمسټ) رویه تنقیدي او تر څۀ حده مزاحمتي ده خو فکرئې عمراني بنیادونه هم لري. تهذیبي هم او فني هم، کۀ خبـره ئې دَ دربېزو پېل کړو نو دغه دربېزې دَ دغه فکري بـنیادونو سـره سـره دَ روزمرې او محاورې بـلها خوا ږۀ هم لري، دَ طنز و مزاح مالګه پکښې هم ګډه ده، پښتو رومانس او دَ وطن دَ ښکلا رنګونه پکښې هم ځان ښائي او دَ متلونو برمحـل اسـتعمال پکښې معنوي او کلتوري خوا ږۀ هم راپېدا کړي دي. دَ دې باوجود چې پۀ خپل وطن او قام اولس مئېن دے خو دَ تهذیبي نرګسیت نه ئې تر ډېره حده لمن بچ کړې ده او دَ خود احتسابی او خود تنقیدی پۀ لار پۀ ډېر جرات سره راتېر شوے دے، دَ خپلو خبرو پۀ ثبوت کښې ئې څو دربېزې وړاندې کومونو بـیا بـه غزل، رباعي او نظم لور ته ځُو.

ـه
سـترګې مې دواړه ډکې ډکې شـولې
مابښام دے، ناست یمه دَ سین پۀ غاړه
دَ زلفــو یـــاد پــۀ زړۀ راورېـدۀ

ـه
خلکو اسـمان کښې سـیارې ؤنیوې
پښتون پۀ کلي کښې ډېران لاندې کړو
زمونږه قوم هم دومره پاتې نۀ دے

ـه
دَ ځان او مال دَ حـــــفاظت پۀ خاطر
لاړم تانې څخه مې کور واخســـتۀ
ایله بـاران نه پرنالې لاندې شــوم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

بـــيلتون ته وايه، څه خپل کار دې کوه
مونږه يو بـل وته بـه بـيا ؤګرځو
او بـــهٔ پهٔ ډانګ بـاندې بـيليږي کله

نـن هغـه ښکلـې او هوښيـارې جينــۍ
"خبر" چې فقــــير ته ورکوو، وئېل ئې:
"ځان پهٔ نيستۍ کښې دَ مستۍ نه ژغوره"

بـريت او شـمله مې پهٔ خاطر نهٔ نيسي
حســن پهٔ خپله يو طاقـــت دے، منه!
دَ زور آور او بـــــهٔ پهٔ لوړه خېژي

تيارې څهٔ داســې رنګله ګورې شــولې
چاته تر څنګ خپله ســايه نهٔ ښکاري
غلو خو هم داســې شــپه لهٔ خدايه غوښته

عقـــل شـــعور ســره مو ډېر کړې
دَ وخت او بـــخت ســره ده ورانه زمونږ
ده مو دَ ځان ســـــره پخه دشــمني

پهٔ مخ دَ زمکې دغه ټول مخلوقــــات
نهٔ کا تو ښه انبـــــــار دَ رزق او مال
مګر ســـپوا لهٔ يو مېږي او انســـان

د وخـت پـهٔ دوړو هـر څـهٔ خړ نـهٔ دي لا
تابـــانه مخ پښتنې جونه شـــته دے
ســپوږمۍ دې ځان وته غاوره نهٔ شــي

دا زادۍ، مينـــې او امــــن وطـــن
مقـــتل مقــتل زندان زندان شــو راته
خدايه! څهٔ ؤشـــو او لا څهٔ بــــه کيږي

دَ شـــب پرســــتو نه کو څه خطا ده
تورابـــــان ګرځي، چرته ســــر پټوي
دَ سبــــا ســــتورے پهٔ افق ؤځليد

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیرین یار غزل هم ښهٔ لیکي، دَ غزل پهٔ فن ئې موتې کلک دے، دَ کثرت مطالعې لهٔ کبله ئې پهٔ ستائل دَ کلاسیک سپورے زیات حاوي دے. دَ حمزه بابا اثر هم پرې کله کله محسوسېږي، دَ خوشحال بابا، حمید بابا، علي خان او کاظم خان شېدا ښهٔ قاري هم دے نو دَ پښتو ادب دَ دغه عناصر خمسه دَ ستائل خوارهٔ ئې پهٔ غزل کښې ځان ښائي. ګو چې دغه ستائل او دغه (ډائېمېشن) زمونږ دَ کلاسیکي ادب سره زیات موزون ښکاري خو زمونږ شاعر هم پهٔ زوړ جام کې نوي شراب وړاندې کوي خو دا هم دَ ښاغلي شیرین یار یوه ځانته تخلیقي ادا ده چې احساس دَ ادراک پهٔ لار مخې ته راغلے دے. دَ هغهٔ پهٔ دې مجموعه کښې ټول ټال څوارلس غزلونه دي چې دَ دریېزو او رباعیانو پهٔ مقابله کښې ډېر کم دي او دې نه ئې تاسو دَ افتاد طبع (رجحان) اندازه پهٔ اسانه لګولے شئ. یو څو غزلونو نه ئې څو شعرونه دَ خپلو لوستونکو مخې ته ږدم او بیا نظم لور ته ورځم.

ے	هغه یار خو جفاکار دے، خو پښتون دے
چې اغیار مې پښې راښکي نو بیا ؤدرېږي

ے	پهٔ خاطر د اغیارانو اخګر پرېوځت
چې پهٔ ما د یار د مینې نظر پرېوځت
کمتري او عاجزي مې هو مره زور کښې
دَانا او د غرور هغه غر پرېوځت

ے	مراوې سترګې بلا مړې کا
خون آشا مې لا مړې کا

هر ارمان نه مې سر پرې کا
ځهٔ! اوس جوړې منارې کا

ے	ما ته دې یادونه زور ګیري ښائي
کور ته مې دَ زړهٔ پهٔ دېوالهٔ راځي

پام ګورے لهٔ سترګو مې ؤنهٔ لوېږي
توی او ښکه لیمهٔ و ته بیا نهٔ راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـہ ستر ګې دَ حالاتو راته ورانې دي
ذوقه! دَ سیالۍ خبرې ګرانې دي

غشـو دَ سـتم ته سـینه تانې دي
شوقـه! تلوسې دې پهلوانې دي

ـہ لویه ورشـو دَ پښتنو کۀ بـې بـهاره نۀ وے
ښکلې هوسۍ به دَ دامانې دومره خواره نۀ وے

منګې تېکرې، کړونج ټوټې، جونه تار تاره نۀ وے
زمونږ دَ کلي دَ سیند غاړه به اوزګاره نۀ وے

تا بـه زما دَ کامرانیو جنډې هسـکې لیدې
زما دَ ژوند کۀ دَ بـلا پۀ کوڅه لاره نۀ وے

ـہ ماته ئې وعده ښـه ده
نوې بـهانه ښـه ده

خدایه! مازیګر ته خبر
داسې تماشه ښـه ده

دَ شیرین یار نظم کښې خارجي او داخل دنیا او نني واقعات، قام ته راپېښې ستونزې پۀ ښۀ ډول بیان شوي دي، ګو چې دَ هغۀ دَ نظم عمومي رنګ ساده او روایتي دے، دَ پښتو نظم چې مولانا فضل محمود مخفي ئې رده اېښودې ده او دَ نظم بابا اجمل خټک کمال ته رسـول دے یو مضبوط روایت لري خو دَ شیرین یار دَ نظم اختصار او سادګۍ دغه نظم له تر یو حده ځانګړے انداز او اسلوب ورکړے دے. پۀ لنډو او سـاده ټکو کښې ډېر څۀ وئېل دَ غزل خاصا ده خو شیرین یار دا کار دَ نظم نه اخستے دے. ځنې نظمونه خو ئې دَ داخلیت بخرې او درد ځړیکې هم لري، لکه دَ تندرونو پۀ شپه "جرات" "څو چې وینم" وغېره.

"اے نجیبه! اے شهیده!" نومې نظم خپل لوستونکے هم دَ شاعر پۀ نظریه ژوند او هم نظریه فن پوهه کوي او هم ئې پۀ دې حقیقت رسوي چې زمونږ شـاعر څومره پۀ لږو او سـاده ټکو کښې څومره مؤثر او منظم خیال دَ نظم پۀ چوکاټ کښې وړاندې کولے شي.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـــه

دَپښتـــــون دَچمـــن ګلـــه!	دَ دښمن دَ ســـــترګو خاره!
ســـرداري درنه لوګے شـــه	دَ وطن دَ ســـر دســـتاره!
نهٔ ډیوه شـــته چې کړم بـــلـه	نهٔ ګلان شـته چې ګېډۍ کړم
دا څــو اوښکې پښتنې دي	دَ تا روح ته بـــه ډالۍ کړم
ملامت درته ټول قـــام دے	دَ تا روح ته مې ســــلام دے
اے نجیبــه اے شـــهیده	دَ تا روح ته مې ســــلام دے

"دَ روح کرب" نومې نظم کښې ئې دَ خارج او داخل وصال او اتصال دَ لوستو او محسوسولو وړ دے، وائي

ـــه

څو کهٔ ســـترګې کړمه پټې — او زهٔ نــهٔ ګورم یو لــورتــه
یا مې غوږ هم هډو نهٔ ږدم — هرکوم غږ او هر یو شـورته
دغه لمس هم پسې شَل کړم — او دا ژبـــه هم اوده شـــي
کهٔ مې جوش لهٔ لاسه ورکړم — بیا هم هوش پسې چپه شي
خو دَ روح ســره بــه څهٔ کړم
هغــه لار او چــار راښایـــه
کنه! دلته اوس بــې وس یې
دَ درد کریکه مې بیا ستایه

زمونږ اکثر شاعران دَ رباعۍ په نوم قطعې او نیمګړي غزلونه لیکي، دَ رباعۍ دَ وزن او بحر لپاره کهٔ په عربۍ کښې دَ لاحوه ولا قوه الا باالله مثال ورکولے شي نو په پښتو کښې مونږ څخه دَ خوشحال بابا وېنا زمونږ لپاره بل معیار دے، بابا رباعۍ داسې لیکي.

ـــه

راشـــه! ښېګړه دَ وُني ګوره
خپل ځان په نمر کا، بل کا تر سیوره
په سنګ ئې وولهٔ، میوه درواچوي
خصلت لهٔ وني، واخله اے وروره

شیرین یار هم رباعیانې دَ رباعۍ په چوکاټ کښـــې لیکلې دي او دَ خپل فکر ښکلا ګانې ئې دَ فن په چوکاټ کښې دننه وړاندې کړې دي، چونکه هغه دَ "ادب دَ ژوند لپاره" دَ کاروان یو تکړه غړے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دے نو دلته ئې هم ژوند او دَ ژوند دَ ساهو قدرونو څنه سترګه ښهٔ پهٔ خلاص مټ کړې ده، البته پهٔ څنو رباعیانو کښې هغه دَ یو روایتي پښتون پهٔ صورت کښې هم راښکاره شوے دے او ډېر حقیقتونه ئې دَ یو روایتي پښتون پهٔ انداز کښې رامخې ته کړي دي ځکه چې دَ رباعۍ روایت او انداز زور او پوخ دے۔

لکه چې وائي۔

۔ بد شي لهٔ بدو او ښهٔ دَ ښو نه
خوی دَ سړو شي، مګر سړو نه
ځوک چې دَ اصل نسل نه روغ وي
کار دَ پښتو هم بویه هغو نه

۔ وطن ته راشه، جوړ مرغزار دے
پهٔ للمو دشتو، هم اوس بهار دے
چې ورته ګورم، زړهٔ مې پسخېږي
ګل خوا ته ګل دے، یار سره یار دے

۔ چې کله غوړ یې، دنیا راز غلي
خو چې لړ سپور شې، ټول ګنه تللي
دغه دنیا ده، دغه ئې رنګ دے
چې پرې تکیه کا، هغو ژړلي

۔ پهٔ ژړا ژاړي، پهٔ ویر ماموردے
کهٔ څوک مالک دے کهٔ څوک مزدور دے
دَ جدل اور دے، وطن تنور دے
ایره ئې واخله، روغ کهٔ رنځور دے

دا وو دَ شیرین یار دَ رنګونو پیوندونه او زما دَ دغه کتاب پهٔ حقله خیالونه۔ دا دَ خپل دور دَ یو استاذ شاعر او قلمکار دَ فکر و فن ښکلا ګانې وې او دي۔ څوک چې پهٔ خپله هم دَ ژوند پهٔ ډېرو تیارو او پیچیده لارو راتېر شوے دے، څوک چې ژوند پهٔ دې لړ عمر کښې دَ بلها تودو سړو سره مخ کړے دے۔ مایوسي او ستړیا چې دَ چا پهٔ کتاب کښې وجود نهٔ لري۔ څو ځله راپرېوتے دے خو بیا هم پهٔ خپله پا ځېدلے او روان شوے دے ځکه چې دَ باچا خان دَ ژوند او جد و جهد فلسفه باندې یقین لري او هم پهٔ دغه رڼا لاره ښهٔ پهٔ ډاډه زړهٔ روان دے۔

دَ شیرین یار دَ ښهٔ ژوند لپاره دعاګو

نورالامین یوسفزے
شاه منصور صوابی
۷ جون ۲۰۱۴

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګونه پېوندونه

شیرین یار یوسفزے

دا کتاب چې ستاسو دَ وړاندې دے، دغه کښې دربیزې، رباعیانې، خاص ډول لنډ نظمونه او څو غزلونه دي. دا واړه تخلیق دَ زندان دننه دَ مرګ (پهانسي) کوټه کښې شوے دے. دې نه وړاندې زما دوه کتابونه "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" چاپ دي. دغه سره سره مې په چاربېته یو کتاب ګوټے (تحقیقي مقاله) هم لیکلے دے او بل کتاب مې دَ پښتو په "الف بې" شعر، قافیه، ردیف، بحر، وزن او رواني لیکلے دے چې ډېر زر به ستاسو دَ وړاندې وي.

دَ رنګونو پېوندونه دَ کتابت او ډیزائن ګران کار ښاغلي خیام یوسفزي په ډېر اخلاص تر سره کړے دے. دَ مرګ دَ کوټې دننه ما خپل تخلیق کاغذ ته سپارلے، بیا مې ترې په موبائل فون عکس اخستے او سمدستي مې خیام یوسفزي ته (چې په سعودي عرب کښې ژوند کوي) دَ اي مېل له لارې ورلېږلے دے. هلته هغهٔ کمپوز کړے او بیا ئې ماته دَ املا دَ سمون لپاره رالېږلے، دَ املا دَ سمون نه ورستو ورته ما بیا لېږلے او هغهٔ ځان سره خوندي کړے. په زندان کښې دَ حالاتو او بیا دَ لیکونو دَ بچ پاتې کېدو هډو څهٔ پته نهٔ لګي.

خیام یوسفزے دَ یو ښهٔ کشر او منونکي په حېث شامدام دَ زده کړې هڅه کوي او دَ "پښتو ډاټ نېټ" له لارې دَ دنیا ګټ ګټ ته دَ پښتو لیکونه او کتابونه رسوي. دغه رنګ نور بلها ډېر ملګري لګیا دي او دَ نېټ له لارې دَ پښتو ژبې خدمت کوي. نن په فېس بک او دَ سوشل میډیا په نورو پاڼو کښې هر پښتون ته دَ پښتو لیکونه دَ سترګو په رپ کښې ملاوېږي، ډېر ځنې پښتانهٔ چې دَ پښتو دَ لیک لوست نه نا اشنا وُو، هغو هم دَ پښتو لیک لوست زده کړو او ډېر ځنې اوس پښتو کښې خپل تخلیقونه هم وړاندې کوي. تخلیق، تنقید او تحقیق سره سره دَ پښتو په املا ډېرې خبرې ؤشوې، دَ عام وګړي سره سره دَ نوو لیکوالانو او خاص دَ مسافرو پښتنو ډېره ښېګړه ؤشوه.

دغه لړ کښې زمانه چې څومره هم کېدے شو نو ما خپل کردار ادا کړے. زهٔ په هغه ټولو ملګرو او خاص په مسافرو پښتنو ویاړ کوم چې هرچرته او هر وخت ئې خپله ژبه ژوندۍ ساتلې ده.

په دغه مسافرو او خپل قام، ژبې، کلتور او ادب باندې مئېن ملګرو کښې یو رانه دَ نظم غوښتنه ؤکړه، نظمونه خو ما وړاندې هم ډېر لیکلي خو دغه وخت ما فکر کوو چې کوم داسې یو صنف کښې طبع ازمائي ؤشي چې هغه هره موضوع زغملے شي او هغه ځنې خبرې چې مونږ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې غزل او عام نظم کښې نۀ شو کولے نو چې هغه ته هم ځای پۀ لاس راشي. دغه وخت ما ته درېيزه او رباعي پۀ نظر کښې راغلل خو درېيزه مې زياته خوښه شوه، رباعي دَ وزن او بحر پۀ حواله خپل ځانګړے انداز لري چې پۀ دغه اړه به هم خبرې کوم خو ډلته به درېيزه باندې پوره خبره کوم. ځکه چې دغه ته ډېر خلک هائېکو وائي چې يو غټه تېروتنه او ناخبري ده. اول خبره به پۀ هائېکو کوم چې دا څۀ شے دے؟ هائېکو دَ جاپانی ژبې شعري صنف دے چې پۀ اصل کښې دَ جاپانی ژبې دَ نظم "هائي کائي" دَ سر درې مصرعو نه اخستے يا ساز کړے شوے يو صنف دے. دغه سر درې مصرعو ته به ئې "هوکو" وئېل. دغه هوکو برخې ته دَ بېل صنف شکل ورکړے شو، لکه څنګه چې مشرقي شاعرۍ کښې غزل دَ قصيدې دَ تشبيب نه راجدا کړے شو او يو بل صنف ترېنه جوړ کړے شو خو دلته دا خبره اهم ده چې غزل هم هغه شکل کښې دے او بيا چې کومې ژبې ته هم لاړ دے نو پۀ خپل شکل کښې لاړ دے، دغه ژبو کښې ئې هم نوم غزل دے او دا يو خبره هم ده چې دغه ژبو کښې دَ غزل پۀ رنګ کوم شعري صنف نۀ وو نو ځکه ورته غزل لاړ دے. کۀ چرې دغه ژبو کښې دَ غزل غوندې کوم شعري صنف موجود وے نو بيا هلته دَ غزل هډو ضرورت نۀ وو. خو چې مونږه هائېکو ته ګورو نو دَ دې معامله جدا ده، يو ه دا چې هائېکو پۀ جاپان کښې دَ ۵، ۷، ۵ سېلابونو درې مصرې لري، دوېمه دا چې دَ درې مصرو نظم پۀ پښتو کښې دَ وړاندې نه موجود دے، درېمه نکته دا هم ده چې دَ جاپان هائېکو دَ موضوع لړ کښې محدوده ده او زمونږه درې مصرعېز نظم لا محدود دے.

دَ ۵، ۷، ۵ نمونه ــ دَ ګلو ځانګه
ځکه ځنګېږي هسې
دَ سحر باد دے

ښاغلي اسماعيل ګوهر صېب پۀ خپل کتاب "مسکا" کښې دَ پښتو خپل درې مصرعېز نظمونه (درېيزې) وړاندې کړې دي چې دَ يوولس سېلابونو يو شان مصرعې لري او ځلورم وزن کښې دي خو دَ نامعلوم سوب پۀ بنياد ئې ورله نوم "هائېکو" ورکړے دے. دَ دغه نه وروستو بيا نورو شاعرانو هم دَ دوي تقليد وکړو او دَ پښتو دغه خپل نظم ته ئې هائېکو ليکل يو سم کار ؤ باله. دغه يو لويه غلطي وه او ده، دا کله هم هائېکو نظم نۀ دے، دا دَ پښتو خپل درې مصرعېز نظم دے چې ما ورته نوم "درېيزه" ټاکلے دے. دا صنف دَ پښتو ادب پۀ تاريخ کښې (دَ جنګي غړونو پۀ نوم) هم موجود دے، لکه دَ مرزا الغ بېګ دربار کښې دَ يوسفزو مشرانو دا وېنا.

لکه يې نو داسې وُونه　　　لاس تړلي خدای درکړي
اوس مو وژنه لکه پسُونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ماشومانو اکثر صوتونه دَ درې مصرعو دي یعنې دریېزې وي لکه:

توره توته! مات دي شه ښاخونه
زۀ درختے نۀ شم
او هرچا درکښې جوړ کړي دي ټالونه

"بابُو لالې" هم پۀ درې مصرعو کښې دي . یعنې دا هم دریېزې دي لکه

دَ بالښت لاندې انار دے
داسې زُوم مو دروستلے
چې نامتو پۀ کندهار دے

دَ دغه نه زیاتې نورې هم بلها بېلګې پۀ لاس راځي خو دَ دغه سره دا یادونه هم ضروري ګڼم چې دَ ایران او افغانستان پۀ پُوله چې کومه کتبه موندے شوې ده او دَ هغې پۀ حواله دَ پوهانو اندازه داده چې دا څو زره کاله زړه کتبه ده. نو پۀ هغې هم دَ خبره دا دریېزه لیک ده.

نۀ اړیکے یم
نۀ دروغژن یم
نۀ زورکړے یم

دَ دغه سره مونږ ته دا هم معلومه شوه چې "دریېزه" دَ پښتو ژبې قدیمي نظم دے. دَ هغه نورو بېلګو نه داسې ښکاري چې دریېزه دَ جنګ یا ښادۍ یعنې مهم لۀ کوره راوتلې ده.

دَ جوړښت پۀ حواله به دا خبره وکړم چې دَ یو هومره سېلابونو درې واړه مصرعې هم شته او لنډې، اوږدې مصرعې هم شته. درې واړه مصرعې یو وزن کښې هم شته او درې واړه مصرعې دوه یا درې جدا جدا وزنونو کښې هم شته. خو اکثر یوه مصرعه دَ سېلابونو دَ شمېر او یا وزن پۀ حواله بدله وي. دغه نه پۀ آخوا درې واړه مصرعې ازادې (دَ قافیه او ردیف) هم شته. او داسې هم دي چې اوله مصرعه او دریمه مصرعه هم قافیه وي.

دا خبره ما دَ ټولو دریېزو پۀ حواله وکړه چې پکښې اولسي دریېزې او دَ ماشومانو صوتونه هم دي. دَ شاعر لپاره دا ضروري ګڼم چې هغه دَ وزن خیال لازم وساتي. نوره ئې خوښه ده چې دَ څومره سېلابونو برابر مصرعې (درې واړه) ترې او قافیه ردیف راوړي او کۀ نا.

دا وخت ما خپله هم پۀ یوولس سېلابونو کښې درې واړه مصرعې برابر لیکلې دي او دَ ټولو وزن څلورم دے یعنې هره مصرعه کښې هر څلور سېلابه سټ کښې څلورم سېلاب درونددے.
اسماعیل ګوهر صیب او دَ هغۀ نه وروستو نورو شاعرانو هم اکثر دغه یوولس سېلابونه بحر او

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم وزن کښې (دَ قافيې او رديف نه ازادې) دربيزې ليکلې دي.
دَ دغه تقطيع څۀ داسې ده

۱۱ = /// + //// + ////

هر څلور سپلابه سپټ کښې څلورم سپلاب دروند دے. دلته بحر دَ يوولس سپلابونو دے نو ځکه آخري سپټ نيمګړے راغے. دَ پښتو شعر کښې هم آخري سپټ نيمګړے راتلے شي، پۀ عربي، فارسي او اردو ژبو کښې دا کار دَ زحافونو دے. زمونږ دَ پښتو شعر دَ وزن خپله طبعه ده، دَ عربي، فارسي او اردو ژبو دَ عروضو پۀ قاعده باندې دَ پښتو ژبې دَ شعر بحر جوړول او وزن پۀ زور سازول يو غلط او مصنوعي کار دے.

هرڅو کۀ دَ وزن دا کار بنيادي طور يو دے خو ژبې او دَ ژبو طبعه جدا جدا ده. عربي ژبه کښې دَ وزن او بحر دَ پاره لفظونه مقرر دي. دَ دغه لفظونو خپل دَ شمېر حرفونه او خپل انداز باندې دَ وزن حرکتونه دي خو پښتو کښې دَ دغه لپاره لفظونه مقرر نۀ دي، داسې لفظونه مونږ لټولے او مقررولے شو خو دَ سپټ دا طريقه ډېره اسانه ده.

دغه لړ کښې زما کتاب "شيرين بيان" راروان دے. پۀ دغه کتاب کښې پوره خبره شته. دلته زۀ صرف دومره وَوايم چې دَ پښتو او عربي وزن او بحر محض پۀ دغه سپټونو او لفظونو سره بيل نۀ دي دَ دغه دواړو کار يو دے. دَ پښتو او عربي ژبې دَ شعر دَ وزن بيلګوټ پۀ نور څۀ دے او هغه دا چې دَ عربي و فارسي دَ شعر لپاره دَ دغه مقرر لفظونو راوړل يو شان يا يو ترتيب سره نۀ ؐ وي. يعنې کله خو دَ يو کلام هره مصرعه کښې تول يو شان لفظونه مقرر شي او کله کله دَ يو کلام هرې مصرعې وزن دَ مختلف سپلابونو يا حرکتونو پۀ بنياد جوړ کړے شي. (دغه مصرعو کښې چې کوم وزن وي نو هغه دَ مختلف وزن او سپلابونو (دَ شمېر) پۀ بنياد وي)

لکه دا مثالونه

متقارب:- مفاعيلن + مفاعيلن + مفاعيلن + مفاعيلن
رجز:- مُستفعلن + مُستفعلن + مُستفعلن + مُستفعلن
کامل:- متفاعلن + متفاعلن + متفاعلن + متفاعلن
متدارک:- فاعلن + فاعلن + فاعلن + فاعلن
اوس دا وګورئ
مضارع- مفاعيلن + فاعلاتن + مفاعيلن + فاعلاتن

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریع:- مستفعلن+ مستفعلن+مفعولات

هزج مثمن:- مفاعیلن+فاعلن+مفاعیلن

لیکن دَ پښتو مزاج دا دے چې وړومبے سپړ دَ کوم وزن راوړے شو نو تړوله مصرعه کښې به هم هغه سپړ راځي. کهٔ دا سپړ مونږ "مفاعیلن" واخلو نو ټول پوره سپړونه به مفاعیلن راځي. آخري نیمګړے سپړ به مفاعیل یا مفا راځي.

دَ دغه سره به بل لفظ دَ پاره دَ وزن نهٔ راوړو. پښتو شعر کښې صرف څلور وزنونه دي.

دَ عربۍ ژبې دَ دغه لفظونو پهٔ بدل کښې پښتو کښې دَ درې، څلور او پینځهٔ سپلابونو سپړونه دي. خو وزن دَ څلورم سپلاب نه وړاندې نهٔ شي تللے. وړومبے سپړ چې دَ څومره سپلابونو وي او دَ کوم وزن وي نو وړاندې به مصرعه هم دغه شان وي. کهٔ چرې مصرعه دَ طاق یا دَ لس او څوارلس سپلابونو وي نو بیا دا ده چې آخري سپړ به نیمګړے کېږي. دغه کم سپلاب دروند او سپک دواړه کېدے شي.

دَ پښتو وزنونه دَ نخښو پهٔ مدد سره دا ډول دي.

وړومبے وزن ////+

دوېم وزن ////+

درېم وزن ////+

څلورم وزن ////+

دَ پښتو خپله طبعي دَ وزن لاړ (لکه دَ دولس سپلابونو مصرعې)

وړومبے وزن //// + //// + //// + ////

دوېم وزن //// + //// + //// + ////

درېم وزن //// + //// + //// + ////

څلورم وزن //// + //// + //// + ////

دَ پښتو دَ طبعي نظام خلاف وزنونه او بحرونه لکه

//// + //// + //// = ۱۲

//// + //// + //// = ۱۲

// + //// + /// + //// = ۱۴

دَ دغه خبرو او نخښو نه دَ عربۍ او پښتو ژبې دَ وزن او بحر بېلګوټ ښکاره شو.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دَ دربېزو په شعري مسئله څو خبرې کوُم. پښتو کښې ټپه هم یو قدیمي منظوم شعري صنف دے. دَ ټپې دوه مصرعې وي، یوه مصرعه دَ ۹ سپلابونو او بله دَ ۱۳ سپلابونو وي. دَ ټپې وزن څلورم وي یعنې هر څلور سپلابه سپټ کښې څلورم سپلاب دروند وي او تقطیع ئې څه داسې ده.

۹ = /+////+////

۱۳ = / + ////+////+////

ټپه کښې آخر ته دَ "ن" "ه" (نه) حرفونو دَ اضافې او تکرار لۀ سوبه یو دَ قافیې یا ردیف خپل نظام هم په نظر راځي. کله کله دا صرف "ه" سپوا کولے شي. دا ټول جوړښت منظوم دے. او په ټپو کښې ښۀ پوره پوره شعریت هم موجود دے، دغه وجه ده چې زمونږ دَ پښتو شاعري ټوله منظومه ده او دلته هر منظوم کلام ته شعر وئیلے شي ګنې دَ شعریت یو جدا معنا جوړېږي. دغه وجه ده چې نن کچه او پره خبرو سره آخر ته قافیه ردیف راوړے شي یا لږه بره وزن ته سمؤلے شي او دَ شعر نوم ورکولے شي.بازار کښې دَ "ګانو" په نوم هم داسې بلها مواد خرڅېږي.
خو دلته دا ګیله عبث ده ځکه چې دلته خولاتر اوسه خلک په غزل او رباعي کښې خطا دي. دَ قطعې او رباعي خبره خو لا جدا ده. دَ قطعې او رباعي خبرې نه وړاندې دلته دا وُوایم چې دربېزه باقاعده منظوم کلام دے او دَ اولسي یا جنګي دربېزو نه سپوا نورو دربېزو کښې پوره پوره شعریت موجود دے او دربېزه دَ پښتو خپل قدیمي نظم او شعر دے.
دغه صنف کښې دَ بیلابیلو موضوعاتو یو لوی ځای موجود دے. ما خپل ځان دغه کتاب کښې دَ مختلف موضوعاتو دَ راوړلو او بیلابیل رنګونو دَ پېوند کؤلو تر خپله وسه پوره پوره کوشش کړے دے.
په دغه کتاب کښې رباعیانې هم دي او دَ دغه باره کښې هم لږه خبره کوُم. رباعي هم لکه دَ غزل راغلے شعري صنف دے یعنې زمونږ خپل نۀ دے خو ځینې ملګري اوس دې ته څلوریزه وائي او ځینې خلک په څلوریزه، رباعي او قطعه کښې فرق نۀ شي کؤلے. رباعي دَ څلورو مصرعو په یو خاص انداز کښې ځانګړے شعري صنف دے چې هره مصرعه ئې دوه دوه ټوټې وي.دَ دې خپله مخصوص دَ بحر او وزن طریقه ده. وړاندې چې زمونږه مقدمینو هم کومې رباعیانې لیکلې دي نو هغه ئې هم دَ عربی دَ عروضو په قاعده یا طریقه لیکلې دي او دَ هغې تقطیع هم په هغه ډول ده.
دَ پښتو دَ طبعې سره پوره سمون نۀ خوري، په دغو کښې یوه رباعي چې دَ لس سپلابونو ده، هغه دَ پښتو مزاج سره سمون خوري خو هغې کښې هم دربمه مصرعه لانجه جوړوي او دَ پښتو په

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

حساب پکښې یو سپلاب زیاتیږي. ما خپل ځان دغه کتاب کښې هم هغه دَ لس سپلا بونو رباعیاني لیکلې دي خو تقطیع ئې پوره په پوره دَ پښتو په قاعده ده. او ما خپل ځان دغه لهٔ دَ پینځهٔ سپلا بونو سپټ تاکلے دے. وزن به هم هغه څلورم وي ځکه چې پښتو کښې سپټ کهٔ دَ درې سپلابونو شي، کهٔ دَ څلورو او کهٔ دَ پینځهٔ سپلابونو شي خو دروند سپلاب دَ څلورم ځاې (نمبر) نه وړاندې نهٔ شي تللے.

تقطیع ئې څهٔ داسې ده.

/////+ ///// = ۱۰
سَپټ ۱ + سَپټ ۲

دغه ډول وزن بحر کښې غزلونه او چاربیتې هم څو لیکلے شوې دي خو رواج ئې نهٔ دے موندے او زهٔ وایم چې دغه انداز صرف دَ رباعی دَ پاره مخصوص نهٔ دے، دا دَ بل صنف دَ پاره خوند نهٔ کا. دَ موضوع او مضمون په حواله پهٔ دومرهٔ وایم چې دغه زوړ جام کښې نوي شراب وړاندې کېدے شي او پهٔ داسې انداز هم چې چاته به او پره نهٔ لګي. قطعه پهٔ پښتو کښې ډېره لیکلے شوې ده او زما نورو کتابونو او خاص اوښکې مشالونه کښې ئې نمونې شته. اګر کهٔ ما دغه کتاب کښې قطعې هم ټولې دَ څلورو مصرعو لیکلي دي خو دَ قطعې دَ پاره دا خبره دَ یاد ساتلو ده چې قطعې لازم دَ څلورو مصرعو نهٔ وي. قطعه دَ غزل پهٔ انداز (وزن او بحر) لیکلے شي. څلور مصرعې هم وي او زیاتې هم کېدے شي. دغې ته ټوټه هم وئیلے شو.

خو چې نوم څلوریزه شو نو بیا دا خبره لږه جدا ده او هغه دا چې زمونږ څهٔ شاعرانو دغه څهٔ دَ ربیزو پهٔ ډول لیکلي خو مصرعې څلور لري. (دغه ډول شعرونه محب الله مشواني ورور هم لیکلي دي)

ے ته دَ خوبونو ښا پېرۍ یې، ځکه
ما در ته ټول عمر شوګیر کړے دے
اوس مې پهٔ دې خبره پوخ یقین دے
ستا به پهٔ خیال کښې هم راغلے نهٔ یم (محب مشوانے)

اوس دلته سوال دا راپیدا کېږي چې دَ دغه څلوریزو دَ رباعی او بیا خاص دَ قطعې سره څهٔ توپیر دے؟ نو رباعي به لازم دَ څلورو مصرعو وي، اوله، دوېمه او څلورمه مصرعه به سره هم قافیه وي، هره مصرعه به دوه ټوټه کښې وي خو قطعه به لکه دَ غزل روانه وي، لازم دَ څلورو مصرعو به نهٔ وي دَ زیاتو هم کېدے شي، وړومبۍ مصرعه کښې قافیه دَ شاعر خپله خوښه ده. نوره به قافیه لري.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو تو پیر خو ښېخي ښکاره شوے دے او هغه دا چې رباعي خو هم دَ وزن و بحر په حواله جدا ده. دَ قطعې بیا ځانله تعریف ؤشو چې لازم څلور مصرعې نۀ لري او دَ قافیو حالت ئې هم بیان شو خو دلته دَ څلوریزو حالت دَ دغه دواړو نه ځان جدا کوي او هغه دا سې چې دا څلور واړه مصرعې دَ دریېزو په شان دَ قافیه او ردیف نه ښېخي ازادې وي (خو دَ وزن او سېلابونو دَ شمېر په حواله پابندي لري) نو ځکه دغه ته هم رباعي یا قطعه وئېل مناسب نۀ دي او هم دغه څلوریزه نوم ئې سم دے او دغسې به مونږ. څخه یو بل صنف هم په لاس را شي.

نور په دغه کتاب کښې څو غزلونه دي او څو نظمونه دي. په غزل خو خبره کولو ته حاجت نیشته خو دَ دغه نظمونو په حواله به دا ؤوایم چې دغه ډول نظمونه ما "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" کښې هم ورکړي دي او دلته دغه کتاب کښې هم خو چرې چرې خبره نۀ ده راغلې. او س به دومره ؤوایم چې دغه ته دې غور ؤکړے شي، دې نظمونو کښې دَ داخل او خارج دواړه ډوله دَ اظهار یو ښۀ ځای موجود دے. او دَ اوس په لنډ تنګ وخت کښې دَ کتنې قابل هم دي. دَ پښتو او پښتنو دَ پاره پکښې ډېر کار کېدے شي. دا څو خبرې ما ضروري ګڼلې نو ځکه مې ؤکړې، نور هر څۀ په لوستونکو پرېږدم.

په درناوي

شیرین یار یوسفزے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړومبۍ برخه

درېيزې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

شيشَکه ، توره درنه شپه چې لاړه
راغے بد رنگه او بې نوُره سحر
وايه! چې ؤخاندُو، کۀ ؤژاړُو اوس

دَ ځان او مال دَ حفاظت پۀ خاطر
لاړم ! تهانې ځخه مې کور واخِستۀ
ايله "باران نه پرنالې لاندې شوم"

خلقو آسمان کښې سيارې ؤنيوې
پښتون پۀ کلي کښې ډېران" لاندې" کړو
زمونږه قوم هم دومره پاتې نۀ دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېځي

هغۀ وې: ځکه مې واده ؤنۀ کړو
کلي کښې طبعې پورې ښځه نۀ وه
"چې لاس ؤنۀ رسي مېوه تروه شي"

بېلتون ته وايه څه! خپل کار دې کوه
مونږه يو بل وته به بيا ؤ ګرځو
"او بۀ پۀ ډانګ باندې بېلېږي کله"

نن هغه ښکلې او هوښيارې جينۍ
"خبر" چې فقير ته ورکوۀ وئيل ئې:
"ځان پۀ نيستۍ کښې دَ مستۍ نه ژغوره"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپیڼۍ

برېت او شمله مې په خاطر نۀ نیسي
حُسن په خپله یو طاقت دے منه!
"دَ زورآور او بۀ په لوړه خېژي"

ماوې: لۀ تا مې مال و سر شه قربان
لېلا! زما پۀ خوب او خیال کښې تۀ یې
وې ئې: سړي دَ شپې ربښتیا نۀ وائي

بُلبل کۀ نیَت دَ لوی الوت کړے دے
بورا هم بل وطن ته کډه تړي
ګلو تهٔ وپېږ والا برقعې واغوستې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

زما غانټــــول ، زما رَبړي چــې نِشته
پــــولو ، پټــو ته دَ کتــــــو څۀ پاتې
خدايه! دَ زهـــرو دا اتې ورانـې کړې

نن ئې دَ زلفــو خــړې خنګ جـــوړه وه
دَ مشاطې هُنــــــر تمـــام وو پـــرېنه
ځکه پۀ ويخه اوس خوبـــــونه وينـــم

زما دَ خيـــــال او دَ هُنــــــر بُلنـدي
دَ چا ټکُــــونـــو بانــدې هېڅ هم نۀ شي
"آسمـان پۀ کټـو کۀ څوک ووليِ، نو څۀ ؟"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

تیارې څۀ داسې رنګله ګورې شؤلې
چاته تر څنګ خپله سایه نۀ ښکارې
"غلو خو هم داسې شپه لۀ خدایه غوښته"

عقل شعور سره مو ډېرې کړې
دَ وخت او بخت سره ده ورانه زمونږ
ده مو دَ ځان سره پخه دښمنې

دَ سیند او بو باندې ډاکه پرېوته
ما ورله خپلې رڼې اوښکې ورکړې
دَ وطن ښکلې دې تارې، وهي اوس

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپېڅې

پهٔ ما دې اورد مينې پورې کړلو
لا اوس پوکې دَ اسوېلو ورکوې
دا تهٔ نو هم خوځهٔ دَ کانې نهٔ ئې

دَ اصل نسل نه اِنکار ؤنهٔ کړې
تش صفا رنګ باندې بازي مهٔ تړه
"رښې اوبهٔ چاتې کښې نهٔ شاربي څوک"

زيست مو ولقه کښې دَ روزګار کښېوتهٔ
بې دَ پېسو نه څوک خبره نهٔ کا
دَ حسرت مړي بې کفنه پراتهٔ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڼي

ما ته صحرا ښکارېږي نن يو ګل دَ لاله
د هر زړه غوټي شان له سوځېدلې
"موسم هُم يار دے او س دَ غوړېدو نے"

زړه که ډېر خو مره هُم لوی دے ګُله
خيال او نظر ډېر هُم لنډ پار ے نه دے
خو ! "يو څادر ښکارېږي دوه بربنډ نه راځي"

نن چې زما وړو زما دَ واده
البم کاته او ځان ئې ؤنه ليده
وې ئې: نو مونږ سره مو ورانه وه څۀ ؟

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅې

لهٔ ساره خُويه دې نور څهٔ ؤوايم
لهٔ ډېره تاوه ئې لمبه لمبه کړم
راشه! لږ خواله کهٔ تو دېږې چرې

ما ورته وې: پُوندې دې ؤچاؤدلې
مخ دې چاپېره تېر سرې ؤنيول
وې ئې: نېستي ، هستي دې لڼې سره

ما ورته وې: خداى دې افسر کا بچے
چرته دَ کلي کورپهٔ "ننه" به راشي
هغه پهٔ ښار کښې "ګهرداماد" شو دَ چا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

زما په خپلو رنړو اوښکو قسَم
زما په کسو کښې ئې عکس پاتې دے
رادې شي يار که ئې په خپله کسې

دَ ګاونډ اور ته چې لمنه وَهې
خو خپل کاله ته دې لمبې راولې
"دَ خپله ځانه خو څوک نۀ سېزي ځان"

اوس که په کلي کښې دې خوښ نۀ وي څوک
پر پرده ښبره ورله دُعا ؤغواړه
چې" ښۀ" شي ورک به شي دَ ښار په طرف

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅې

نن راته ښکلي ډکه لار کښې ؤوې
راځه! چې ستړګې سره ؤجنګوو
"روشن خيالي" ده هيڅ پروا مهٔ کوه

څو مال او مُلک دَ ټول وطن "لاندې" کړې
رزق تمام دَ ګرد اولس ؤنغردې
دَ حرص نَس به دې لا نور اوږے شي

يا به زما دَ لُغت عِلم کم وي
يا خو لفظونه به مانې بدلوي
په "آزادۍ" او "ساتون" پوهه نهٔ شوم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

دَ اوښکو سيند کښې مې سېلاب راغلے
دَ زړګي ښارئې راله يوړو تمام
باچا کچکول باندې پَترې ؤوهل

نن هغه ښکلې ، بې آسرې فقيره
خونَړې سپې چې بده ؤچيچله
ناظم وئېل: خبر دے دا "فرېښه‌لي" ؤشُو

رېباره ! ستا دَ متازې نَه شُو خلاص
ستا دَ تګې نه ډک روزګار ختم شو
مينه خولاړه پۀ هوا باندې شوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیزې

زما کۀ اوښکې ملغلرې وې هُم
مغرور اشنا پرې لاړ، شو تېر دَ پاسه
خدای دې دَ چا پۀ ښېو کښې توی نۀ کا څوک

پۀ مخ دَ زمکې دغه ټول مخلوقات
نۀ کا تونبه انبار دَ رزق او مال
مګر سپوا لۀ یو مېږي او انسان

دا دَ جنت دَ باغیچې ګُلونه
پۀ کوم دِ پېران مې پېرزو کړي کله
پۀ کاغذونو باندې اور پورې شه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅې

دهقان چې سوال ؤکړي باران ؤغواړي
کلال به وائي: خدايه! شين ئې لرې
دلته انسان ته خپل اوقات معلوم شي

بازار دَ سُود دومره تود شوے دے چې
دَ ضميرونو سوداګانې کېږي
اوس په خپل سيوري هم باور مهٔ لره

دا هواګانې چې حالونه وائي
دَ آسمان ستوري هم عکسونه اخلي
ماشومه مينه به اوس څنګ پټوُو

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېڅې

دَ مینې تـار چې مې لا پـوخ نهٔ وو سـم
خپلو نازونـو لـه دې تـال واچـوهٔ
نو اوس جـو تې لرې پهٔ خیـال ورکـوه

هغهٔ وې : دومـره خشـمناک یمه چې
"هلته پهٔ پـوزه بـاندې مچ نهٔ پرېږدم"
ما وې: نو خدای خو دې مئېن کا پهٔ چا

ما وې: پـولـس ماما! دا د زې دَ څهٔ؟
"جوړې ، پهٔ کلي کښې جګـړه وُشـوه"
وې ئې: نَه مړه! زمونږ غوا لنګه شـوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

وې ئې: مُلايم خو سخي هُم يمه
اولس ، پولس په دستر خوان مې کوره
ما وې: نو دا څه ستا دَ کوره رائي

زما ککۍ آخلي اوس عکس اپُوته
يا که نظام دَ تول فطرت بدل شو
کاغې په پنجو کښې شهباز يوړو . . !

دَ وخت په دُوړو هر څه خړ نه دي لا
تابانه مخ پُښتنې جُونه شته دے
سپوږمۍ دې ځان وَته غاوره نۀ شي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيڼي

پهٔ جار به ؤوايم خپل راز دَ مينې
دَ حق پهٔ تور باندې وژلے شهٔ يم
پربېږده چې رسم دَ منصور ادا شي

دَ شب پَرستو نه کوځه خطا ده
تورابان ګرځي چرته سر پټوي
دَ سبا ستورے پهٔ اُفق ؤځلېږ

ما دې پهٔ سترګو کښې يو چا ته کتل
زهٔ پهٔ ټول حال دَ دې اسير خبر شوم
اوس خو عکسونه هُم حالونه وائي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیزې

دَ آزادئ ، اَمن او مینې وطن
مقتل مقتل ، زندان زندان شو راته
خدایه څۀ ؤشو او لا څۀ به کېږي

آزار مو واخِست دَ جمال او جلال
شال او شړې لکه خشاک سوزېږي
مونږه خپل کور ته پردے او رراؤړے

خدایه ! ما واخلې یا قیامت راولې
مانه خو دغه کانې نۀ شي لیدے
چې تور کارغان سپینې کونترې وورې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیزې

مُشک مې پۀ دراو پۀ دیوار وُشیندل
لاره ، کوڅه مې کړه ترمکه پۀ اوښکو
خو یار مې سور شو لاړ پۀ اس دَ هوا

دَ سپینې خلې دَ سرو لبانو پۀ نوم
"ما پۀ سپوږمۍ باندې ګلونه کرل"
خدایه ! دا خوب مې بې تعبیره نۀ کړې

دَ ځیګر وینه چې مې وُسپېزله
قام له څو اوښکې مې ډالۍ راوړلې
خو ! ړاندۀ خلک پۀ ډیوو څۀ کوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

دَ اجل کومے مې سندره کړلو
زۀ خو پۀ مړو زړونو کښې ساه راوَلم
چې ما مړوي نو مرګ دې خپله ؤمري

ما چې دې زور ته دَ يادونو کتل
زړۀ ته مې خيال دَ هر تدبير عبث وو
غرق شي سېلاب ته چې بند ونه تړي

راغلې ما وژنې ، نو څه! ؤمې وژنه
مرګيه! ؤلې لاس او پښې دې رپي ؟
مونږه اوس هاغه پُښتانۀ خو نۀ يُو

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

خپله قصـــاب او دَ مورې څهٔ بـــاوَر ؟
خپله په ځـــان دَ دې مـرګي څهٔ پتـه!
ځکه چــرې دَ لاندې ســـــاه اخلمه

اجَـــله! ژاړه تهٔ ، زهٔ نهٔ ژاړمـــــه
تهٔ چې مې وَوژنې ؛ زهٔلا ژوندے شـم
مړ خو هغه شي چې ناموس ئې ورک شي

شـــړې مې څهٔ لړه خيـــرئنه شـــوله
چې دې بيا سترګې دا سې سپينې کړلې
دَ دُنيـــا رنګ مې ايله اوس وُليـــدهٔ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

دَ خپل آزاد وطن بېرغ مې په لاس
ستورو ، سپوږمۍ نه هم په بره تلمه
دَ دغه خوب راله تعبير وُباسئ

چې خبر نۀ یې په تېر شوي پرون
نو څنګه زده ئې په راتلونکي سبا
دَ نن پوهنې خونا پوهه کړې لا

تۀ چې بازونه په قفس بندوې
لا ترې مَخُوکې او نوکونه آخلې
بيا دَ کارغانو "بدمعاشۍ" مۀ ژاړه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

ما وې: دا زلفې دې وې سپورې اکثر
څرې کښې هغسې ګلان نۀ تومبې
وې ئې: اوس کلې ته سپرلي نۀ راځي

لاړم آسمان ته دَ بخت ستورې پسې
ما وې: تختې نه لړ دَ تخت ځای ته شه
وې ئې؛ نو تا سو خوځۀ هم ؤخوځئ

دا لوی آسمان پرې تنګېدلے خو ، نه
دَ زړۀ دنیا به مې روښانه وے لا
دا سې سپوږمۍ کۀ یو ، دوه ، درې نورې وے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅي

سترګې مې دواړه ډکې ډکې شولې
دَ زلفو ياد په زړه راؤ ورېده
ماښام دے ناست يمه دَ سيند په غاړه

آسمان دے ډک له ښو ښو برخو منم
خو لوی مړام لره به لوی جوړېږي
"ؤري دي دَ بام دَ ګيا خوب نهٔ وينې"

زهٔ دَ سپرلي په آب و تاب څهٔ کوم
زهٔ دَ ورشو آب و ګيا ژاړمه
دَ شپونکي ځای خو څړاره نهٔ شي نيوے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيڼي

نن چې په لار کښې مخامخ راغے يار
وې ئې: منم ، خو دَ زړهٔ حال ؤوايه
سترګو مې وې ، خو پکښې اوښکې راغلې

ما چې زاهد په مېخانه کښې ؤليد
پهٔ خپلو سترګو مې يقين نهٔ راتلو
ساقي وې: پوه نهٔ شو دَ ورځې راغے

زلفې ئې تاو خوري دَ رخسارو پهٔ سر
سترګې ئې سرې ، بانه ئې برند دي اولاړ
چې نن به څوک دَ قتل وار تېروي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

بُلبُل په ماته څانګه ناست ژړل ئې
"سرې خولې غوټۍ مې څۀ په هیر لاړلې"
چې دَ ښار خلقو کفنونه ګران کړل

کۀ خپله ښځه دَ چا حُوره وي هُم
پردۍ بدترې نه ابتره ښکارې
ښې ښې مېرمنې لاړې وینځې شولې

مُتې زما پرتې دَ بل اُوږو ته
پۀ ما چلېږي ګزارونه کوي
دَ وخت پۀ دې جبر به څنګ نۀ ژاړم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپیڼي

څوک ئې له ځانه پـــرېکـــوي چرې نه
البـــــته خُـــورې مُتې په غــارہ کــړي لا
زۀ چې رنځور شـــــــومنو تا پرېښــــودمه

يو څوک خوشحـاله وو چې لُور ئې وُشـوه
ما وې: څۀ! ښه ده جهالت ختم شــو
هغه وې: مــړہ! اوس بــه روغه وُشـــي

زمونــړه سيند ته يوې شپـــې له راشـه
چې دَ چَـــړونو او چَـــرو په ژبه
واورې! چُپيا کښې دَ فطرت ســندرې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيڅې

شمع محفل ته چې رڼا ورېخښي
دَ دې په ځان باندې خپل څۀ تېرېږي
دغه يو سوچ کله چا کړے نۀ دے

څو کۀ ښاغلي اتلان غوارمه
مګر دا خونې هغه خونې نۀ دي
"دَ کارغۀ جالې نه خو باز نۀ پاڅي"

راځه! دا خپلې دَ هُنر خبرې
مونږه دَ وخت لوی عدالت ته پرېږدو
تاريخ په خپله دے بې باکه مُنصِف

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپئيزي

کوتوال چې پورته شـــــو او ښارئې لوټ کړو
دې ته قـاضي "پېشـکي سـاتـــــون" ؤوئېل
دَ ضــــــرورت دَ نظــــــريې صـدئ ده

جُمات له غُســـل ئې په وينـــو ورکـــړو
خپلـه ئې ځــانله په صُهبـــــا ؤلامبـئـل
چاوې "ســـيّد" دے دَ وخت لوی صوفي دے

خپلـوي ، دوســـتي خو دَ وجُود په قـــــدر
هســـې چَتــې ګيلــې مانې مهٔ کـــــوه
په ماندګۍ کښې خو خپل ســـبورے تښتي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

د ځوانۍ زور کچه توبه نۀ مني
واعظه ستا واړه کړان عبث دے
او بو ته بند د شګو نۀ تړي څوک

د مازيګر شفق د سيند په غاړه
او د چېتر "ترتر" کښې تال د بوډۍ
غواړي زما او ستا د مينې پيوند

وريځې غړوسکے غړوسکے راشي په نمر
د رڼا وړانګې ترېنه څيره وهي
زلفې پنډه پنډه په مخ عبث اړوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

کۀ خلۀ دې چُپ او ليمۀ بند ؤساتې
خو دَ زړۀ راز به دې پټ پاتې نۀ شي
دَ کلو حال وي دَ ورمو پۀ ژبه

زۀ ګوته برېږه ثُريّا ته نيوم
دَ هغۀ سترګې ښکته خپو کښې ايله!
خاورې به وينې دَ لېلا خالونه

هسې عبث ده چې دَ غېر غماز نه
چرته دَ ښې خبرې طمع کوې
دَ مات منګي نه آواز روغ نۀ خېژي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیزې

آسمان کښې ګورم دَ وريځ غرو سکي ته
زما دَ يار پکښې تصوير جوړ شوے
خدايه! اوس باد لهٔ کومې رامهٔ ولې

صبا چې راشي دَ قفس پهٔ لوري
زهٔ ترې پښتنه دَ ګُلشن وُکړمه
سترګې ئې ډکې شي؛ ګويانه نهٔ شي

چې لور پهٔ لور ورله حالُونه وايي
هغې صبا له بې تپوسه څښې
ماله پهٔ تَشه خلهٔ قسم راکوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

کۀ خلۀ دې چُپ او ليمۀ بند ؤساتې
خو دَ زړۀ راز به دې پټ پاتې نۀ شي
دَ ګلو حال وي دَ وږمو پۀ ژبه

زۀ ګوته بره ثُريّا ته نيؤم
دَ هغۀ ستر ګې ښکته خپو کښې ايله!
خاورې به وينې دَ لېلا خالونه

هسې عبث ده چې دَ غېر غمازنه
چرته دَ ښې خبرې طمع کوې
دَ مات منګي نه آواز روغ نۀ خېژي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڼي

واده ، اختر کبنې دَ رشتې پهٔ غرض
هغه پهٔ ځان چې سپين پوړ رۀمخي
تهٔ ورته ښې تورې چشمې واچوه

دَ موزيکي نه ځانته ګيټې غوَره
طمعې ، آسرې نه خپله هڅه ښه ده
دَ بل څادر باندې څوک مْلا نهٔ تړي

تکے دَ شکې ځل ډنډوکے ګڼي
اوږے بکيانو وَته ببرې وايي
پهٔ سخت ساعت شي نظر کيرې بيرې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

کوځې، چنې مې بلا وُکتلې
ځان مې يو چرته هم پيدا نۀ کړلو
دا تور دَ تا پۀ سترګو پورې نۀ شي؟

دا چې لۀ ځانه ستورې اوروا خِستو
پۀ شپه دَ بر آسمان نه وُلوېدلو
دۀ ستا جبين باندې سُور ټيک ته کتل

هغه حُجرې او هغه خُونې دي خو
دَ سيالۍ سترګې پۀ چا نۀ خوَږېږي
دَ ښو ځوانانو ميانډې بُورې شولې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپیڼي

دَ چا دَ سترګو او بار خو په مینه
کله نرګس، کله لاله ښکلؤم
ذوق دَ جنون مقام ته ؤرسېدو

شپه ده، مېره ده، وائم ستورو وَته
ماته دَ یار دَ حرم لار ؤښایئ
وائي ګرېوان کښې دې خپل سر نه کړه

مخ دې چمن، لب او رُخسار ګُلونه
دَ خط او خال بُلبلان ښايي سره
خو دا دَ زلفو کاغې "شې" کړه ترېنه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

دربانديٍ سپورے دَ اقبال کؤمه
زهٔ يَم هُما ، اوربے شاهين خو نهٔ يَم
لکه کونتره چي اوتره شولي

ستا يو خبره مُعتبره نهٔ ده
خو زهٔ ګُمان خپل بدؤلے نهٔ شم
خبر دے راځه! هغه زړې نوې کا

پهٔ اژدهام کښي دَ خود سره رامېل
پهٔ تېل ماتېل کښي دَ بې واکه ورمو
دَ خيال پهٔ تال وهم جُوتې دَ وصال

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيئړي

دَ حد نه هُـــورته ربـــــرېدلي کۀ يُـــو
چـــې دَ پُښتـــو جنډه مو هســـکه ربـــي
پۀ ننګ او پت بـــه مو پښت پُښت نازېږي

تنکـي تنکـي پۀ ښکلا سـيال ګُلـــونه
ځي بـــل دِيـــار ته آب و ګِل پۀ خاطـــر
څۀ مو سـپـرلے ، څۀ آبـــادي دَ وطن

زما کمے بـه دې محـــفل کښـــې وي تل
پۀ غېر غماز بـه خوا پـــوره دې نۀ شـــي
دَ ټاټ پېـــوند بـــخمل کښې چرته لګـي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

پۀ يو ګُلشن به لمبې پورې نۀ وي
ګُل او بُلبُل به خوند لۀ ژوندَه آخلي
کۀ دَ بارودو کارخانې بندې شوې

دَ خپل ارمان څلې ته اودرېږه مه
اوښکې ، سلګۍ مې ضبط کښې پاتې نۀ شوې
خپل مسيحا چا ته قاتِل دې نۀ شي

دَ پارُوګانو هُم آبا يئمه خو
ستا پۀ کمځيّو مې قابو نۀ راځي
پۀ ښامارانو اُودې نۀ چلېږي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیزې

ذوق ئې دَ مرګ لۀ خوبه پورته کړلو
ستا دَ پانزېب او بنګړو شور ته سلام
راګُونه پرېږده چې پېښې ؤګټي

ما درته وې زلفې دې مۀ راسپړه
ورمې خو دېرې چُغل خورې وي نو
کلي پۀ کلي دِ ندوره جوړه ده

لب او رُخسار ته دې لالونه ایرې
دُرشهوار دې تر غابنونو خجَل
کُتو ته هسې ئَش شوَلي آچوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېځي

دَ بـــرېتـــوَر پټکـــي شــمله او جـــرګه
کنـــډر حــجره دَ ســيالۍ څۀ جـوګه کړي
چې دَ پُښتـــو څُـــونه ميراته شـــۇله

پُښتنـــې خوبندې ننګ او پت نه ډکـــې
لۀ سـره تېـــرې وي دَ ورونـــو پۀ ســر
خاورې شـــه! خاورې چې وي ګرانې پۀ چا

تېـــرے ، جفا ، خَشـــم او مكــر ، فـــرېب
پکښـــې بـه يــو راســـره ؤنۀ منـې
يـــاره ! "خپل عيب دَ وولو مينځ وي کنۀ"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېځي

دَ اصل ، نقل مانــــې مۀ لټـــوه
دَ حق ، ناحق پته هم ګـــرانه ده اوس
دا دَ "لېبل او اشتهـــــار" صدۍ ده

کڅـــو ته ستا چې غلے غلے کڅم
ورک شوے ځان ګورمه غل خو نۀ يم
دا دَ بانـــو سپاهيان دي پوهه کا لږ

دَ تَبـــر مارو مُتـــې شلې شه چې
ښاخ ئې دَ بېـــرې هډو پرې ښـــودو
ما به دَ تـــال لوئې جـــوتې ته کتل

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپېئېزي

ستا دَ عزت او دَ ناموس پۀ خاطر
ما چې دَ ځان نه بنجاري جوړه کړے
خوږلي سترګې اوس تۀ نۀ تورَوې

دَ خلْق پۀ واره وسائلو باندې
ځو اژدران خپله سينه اچَوي
ترڅو بـه ژوند دَ مرګ لۀ خوْلې شوکوُ

مونږه دَ پوهې طرفداريُو مګر
تګې بـرګې ته خو تعليم نۀ وايُو
دارې ته واچوي اَستر دَ قانون

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپئېزې

دَ چا پهٔ وَس او تدبير نهٔ يُو ايسار
نهٔ خو ناپوهه، نهٔ کمزوري يُو مونږ
خندہ دَ اصلاح يو تت اُميد ؤګنه

هر استعمار خپل دلالانو باندې
دَلې رنګ رنګ عنايتونه کړې
دا ځينې برخې آسماني خو نهٔ دي

پهٔ بخششونو دَ اورنګ پاللي
پهٔ خطابونو دَ فېرنګ ښاغلي
مونږ نه ناره دَ "زنده باد" غواړې..!

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

دَ خـــواری حــد مې تمام کړے بــاندې
هيڅ يو اينځر بــه مې کيکر نهٔ شــي خو
کهٔ لهٔ آســمـــــانه مې کمے رانـغے

دَ ديــدن "خبــر" دغــه دے وُړمه ځمه
دَ غمازانـــو خوُلې دې وازې اوســي
ګــدا دَ ســپـــو پهٔ غَپا نهٔ جار وځــي

مدام چې حُســن دَ تخليق ســتـــائيمه
دغه ده مدحــه دَ خالــــق دَ قـــدرت
ځم حقيقـــت ته دَ مجــــاز پهٔ لاره

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

حق او انصاف دَ توازن ترډکه
پسې فطرت او بيا دَ حُسن مقام
ورستو طاقت او آخر اَمر مُطلق

يار ته زما په سترګو ؤګوره لږ
چې خپل ګُمان دې په يقين بدل شي
دَ حُسن ذوق ته به فجُور نۀ وايې

درُشت خوبي خو ئې جوهر دے لکه
زما په ډېره ژړا اُف نۀ کوي
دَ کاڼې زړۀ په اوبو نۀ پستېږي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

ستـــرګې مې ډکې وې ما توی نۀ کړلې
تَله ، پارســنګ ، او پېمانه چې نِشــته
دُر پۀ صدف کښې هم بــند پاتې نۀ دي

ستــا دَ بــارخـــو نازکـي دا رنګله ده
دَ خــولَو څاڅکي پـرې هم نۀ شــم کتے
دَ زړګـي آه څکه قابـــو کښــې ســاتم

هغې زما دَ دیــدن شـــوق وَتــه چې
نــن دَ جمـالِ دَ ذوق جنـــــون وُېېـل
پۀ محبت بــاندې بـه ویــنــا ړمه اوس

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

پهٔ ګارې وارې ګرېوان نهٔ يمه خوښ
خو دَ ابکارو دَ خندا لېونے
آباد سحره! دُعا ماته کوه

زما پهٔ خون دومره آواره شؤله
لوړه ، ژړه ئې تر پامه هېڅ ده
مخه دَ زور يوه بلا نهٔ نيسي

ښه او نا ښه بدې کښې نهٔ وي ګوره
بيا هُم چې خوامخوا پُښتنه کوې
دَ تنګ نظرۍ نه تنګ دستي غوره ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅې

ملک دَ پښتو دے ، سر په سترګو منم
خو دَ موقعې محل دا دومره لحاظ؟
چې په يقين باندې ګمان غالب شي

دَ نظر ورانګو مې تيارې غوڅې کړې
ستا دَ چارګُل غمے هُم ؤبر بښېدو
ستورے اوس زېړے دَ سبا راکوي

دَ خپل ښائېست دَ آب و تاب په خاطر
کښو زما ته سپېلني لوګے کړه
آئينې عِجز نه حېرت اخېستې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریڅې

ژوند بــه پۀ خوند او وقــار څۀ کوي اوس
چــې پۀ بـــازار لکه غلام ارزېـــږي
دا لوبـه جوړه کړه هم ژوو خپله

چې فلسفه کښې شي ناکام فلسفــي
نــو لېـــونے شـــي اوتې بـــوتې وايي
پۀ عامه پـــوهه دې خوشحـــاله ګـــرځه

پۀ تصوف کښــې چې خطا شـــي صوفي
نـــو دَ الحـاد پۀ ګـــړو وږو ســـَــر شي
ساده ایمـــان باندې شاكـــــره اوسه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېمه برخه

رباعیاني

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیاني

بد شي لهٔ بدو او ښهٔ دَ ښو نه
خوی دَ سړو شي مګر سړو نه
څوک چې دَ اصل نسل نه روغ وي
کار دَ پښتو هم بویه هغو نه

موسوم پهٔ ساده وي دَ لارې مَل کا
چې یاد پهٔ غل وي لهٔ ځانه ئې بیل کا
ډېوه دې بله دَ خپل شعور کا
دَ ژوند پهٔ لاره سِهل مزل کا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعيانې

څنګې دې سپورې رنګ دې تک تور دے
وضع دې ورانه کړه دې کور دے
څوبې همت ئې نو بې قدرت ئې
ژوند له يوسا دې له بله پور دے

وطن ته راشه جوړ مرغزار دے
په للمو ، دشتو هم اوس بهار دے
چې ورته ګورم زړه مې پسخېږي
ګل خوا ته ګل دے يار سره يار دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

زیـــړ مازیګـــر کښېـ دَ ســـینــد پهٔ غــــاړه
ساقــي مُطـــرب وي راســــــــــره دواړه
بــــــد پامي تـــوله وي ښـپـوَ دلاندې
لاس پـهٔ نـــامـه وي خـــوښــي اولاړه

داکـروَنــــده چې دَ هـــريـــو ګُل کړم
پـــرېنه سمســـور بـه دَ تـا کـاکُل کړم
ګُتـــــه پهٔ خلهٔ بــه درتـــــه سنبُل کړم
ستـــا پهٔ ثنـا بــه هـــريـــو بلبُل کړم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

دَ ژوند پۀ سر مې غمونه پنډ دي
دا چې مې ستر ګو کښې اوښکې ډنډ دي
کۀ وخت ايسار کړم کۀ بخت بېدار کړم
نۀ مومم ښاده دې له بس شنډ دي

ځومره چې ؤسوم زړۀ ئې لا يخ شي
زما پۀ آه ئې څکه اَخ اَخ شي
پۀ ډک محفل کښې داسې راشا کا
غوارې چې ماته ناخوالي مخ شي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعيانې

څۀ پۀ سُرور يم څۀ پۀ سرُود يم
نۀ پۀ خپل سُوداو نۀ پۀ بهبُود يم
خلک دَ نبشت نه هم خپل ځان بُود کا
زۀ شتۀ وجود کښې نبست او نابُود يم

پۀ ژړا ژاړي پۀ وير مامُور دے
کۀ څوک مالک دے کۀ څوک مزدور دے
د جدل اور دے وطن تنور دے
ايره ئې واخله روغ کۀ رنځور دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

کۀ نۀ څۀ پلورې او نۀ څۀ پیرې
بیا هم لګیا یې ګوتې دې شمیرې
یو ذره غم وي پۀ ځان ئې غر کړې
واړه ښادۍ کړې دَ تا نه هیرې

پۀ توره شپه کښې دَ آسمان ستورې
پۀ سپین جبین دې سور ټیک ته ګورې
نرۍ خوَله دې پۀ بارخو ښورې
ځکه خو پرخه پۀ لاله ووری

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعيانې

ژوند نه خوند لاړ دے هسې دوران دے
خلک تول وړے تش سود او زيان دے
دود و دستور څۀ خپلوي ، دوستي څۀ
پت او الفت خو تش پۀ زبان دے

لړ رابهر شه لۀ خپله ځانه
چې څۀ خبر شې لۀ درست جهانه
قدم بوسي به دې بحر و بر کا
خو زړۀ دې لوی کا لۀ دغه تانه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

غــرِ دَ جرس دے وختِ دَ پاڅُون دے
دغه خوَځَښت خو دلوی ژوندُون دے
مُرغ او مُــلا هم کــړے آذان دے
دَ مرګ په خوب لا اوده پښتـون دے

داچې بــې نیــازه له زه او ته یَم
په زه کښې ته ئې او تــه کښې زه یَم
داســې زما چې ځېګــر او زړه ئې
ځکـه دا ســتا په لب و لبمــه یَم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیاني

بیا نوبهار چې په باغ و راغ وي
ساقي، مُطرب وي چنګ و ایاغ وي
قاضي که ایښے په کرښه سر خپل
شیخ به تسلیم وي جوړ به فراغ وي

رڼا دې بیرته ښکاره اثر کا
چې تُورې شپې ته کږه په سر کا
رنګ او نور داسې سره پیوند شه
دَ سیالۍ ډک چې دَ ژوند سحر کا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

حُجره، جمات دے کنډر، کۀ کور دے
لمبه لوګے شو بل پرېنه اور دے
روۍ د ممات ئې خلکو ته روڼ کړو
مخ دَ حيات اوس دومره تک تور دے

چې سره ناست يُو زۀ او يار دواړه
دَ رنګ او نُور شپه دَ رود پۀ غاړه
لۀ هسکه ستوري پټ پټ راګوري
دَ غر پۀ سر هم سپوږمۍ اولاړه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

دَ بد مرغيّو هر يو شبخُون ته
چې يو لښکر شي ګران دي پښتون ته
دَ ورور په لاس کښې دَ ورور کربوان دے
څنګه به سم شي دَ زيست سمون ته

دا ګرځِ دَ تندر نۀ دَ آسمان دے
خپله سبزلے مونږ خپل آشيان دے
ذره ګرم نۀ دے کاتب دَ برخې
دَ ځان دُښمن مو په خپله ځان دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

چې کله غوړيږي، دنيا رازغلي
خو چې لږ سپور شي ټول ګڼه تللي
دغه دنيا ده، دغه ئې رنګ دے
چې پرې تکيه کا، هغو ژړلي

قدرت طاقت به نور څومره غواړې
په قرقره به تر کومه وياړې
دومره دې زور وي دغه دې زغم وي
چې نوک دې خوږ شي نو ورته ژاړې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

ګورې کرکنې، غوارې ممانې
خو ښندوې ته، اوچې بکیانې
لا دا منم چې، په لاس به درشي
اربړې تُرشې، څو اوچې پانې

پردي مالونه، په خېټه نغارې
لوی لوی ملکونه، په واک کښې غوارې
حرص څه دو مره، ړوند او بې حِس کړې
خپله په ځان اوس، خښبوې دارې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

در یمه برخه

لنډې نظمونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

دَ تندرونو په شپه

پۀ نوم چمن کښې پاڼه، څانګ نۀ لړي
دغه تنکی، ښکلې معصومه غوټی
وې بې آسرې، خپل مورا و پلارئې نۀ وي
لکه وړه یو څوک یتیمه جینی

دا تکه توره بلا شپه چې راشي
ډکه درنه وريځ راؤچلېږي
اسمان کښې واړه تندرونه هم چې
لۀ زوره ؤپړقېږي، ؤډزېږي

وایه! نو اوس دغه معصومه غوټی
کومې سائې، کومې تنې لۀ ورشي
لکه ماشومه، بې آسرې یتیمه
پۀ دغه وخت دَ چا سینې لۀ ورشي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

جرات

راته ؤکړه یو نظر
سر تر پایه سراسر
لکه زهٔ یم لوغړن
بل به نهٔ وي یو بشر

نهٔ اختیار لرم دَ دم
نهٔ مې واک شته دَ قدم
دَ اظهار معصوم خواهش
ستا پهٔ رحم او کَرم

دا بندي یم کهٔ ازاد
دغه داد دے کهٔ اهداد

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

احساس او ننګ

هغه شپه چې مې درد پام کړو
هر ستم دَ خپل جانان ته
دواړه سترګې شوې راډکې
بیا مې ؤکتل آسمان ته

بس ! یو آه مې لۀ خلې ؤخوت
پۀ اسمان کښې سره لمبه شوه
ښکته زمکه هم لۀ ویرې
بوربنېدله زلزله شوه

خو ! دې وینې بیا پۀ دَو کړم
پۀ اجل ئې پېرزو نۀ وو
زر زر لاړم ورله خوا له
خو جانان پۀ خوب اودۀ وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

څو چې وینم

بل یو هیڅ په نظر نشته
په کوڅه او په بازار
یو مرګے دے چې ئې وینم
سینه چاک کړئي اوار

یو زندان دے، بل مقتل دے
کۀ ذا کلے دے کۀ ښار
هم حجره هم په جمات کښې
جوړ یو درز دے دندوکار

نۀ اختر شته نۀ شوقدر
نۀ مېلې شته، نۀ څوک یار
در په در خاورې په سر به
څۀ ژوندون وي څۀ روزګار

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

اے نجیبه! اے شهیده!

دَ پښتـــون دَ چمـــن ګُلـــه!
دَ دښمن دَ ســـــترګو خاره!
ســـرداری درنه لوګے شـــه
دَ وطن دَ ســـر دســـتاره!

نهٔ دیوه شـــته چې کړم بـــله
نهٔ ګلان شـــــته چې ګېډۍ کړم
دا څـــو اوښکـــې پښتنـــې دي
دَ تا روح ته بـــــــه ډالۍ کړم

ملامت درته ټول قـــــام دے
دَ تا روح ته مې ســــــلام دے
اے نجیبـــــه! اے شـــهیده!
دَ تا روح ته مې ســــــلام دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

دَ روح کرب

څو کۀ سـتـرګې کړمه پټې
او زۀ نـۀ ګـورم يـو لـور تـه
يا مـې غـوږ هـم هـډو نـۀ ږدم
هر کوم غږ او هر يو شـور ته

دغه لمس هم پســې شَل کړم
او دا ژبــه هم اوده شــي
کۀ مې جوش لۀ لاســه ورکړم
بـيا هم هوش پســې چپه شــي

خو! دَ روح ســره بــه څۀ کړم
هغــه لار او چــار رانبايــه
کنه! دلته اوس بــــې وس يې
دَ درد کريکه مې بـيا ســتايه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

دَور

هغه سترګې چې ئې سرې دي
په جهان ئې ملازې دي
هر څوا خلې ازارونه
دعاګانې ورپسې دي

مونږه خوار لۀ درداو مينې
هر ارمان مو وينې وينې
بې وسې مو اتبار وو ړے
دَ هر چا دي سترګې سپينې

دا دنيا ده، دائې كار دے
دغه وخت، دغه روزګار دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

پښتون زلمي ته

پۀ شعور بـاندې بـینا شـه
دَ دسـتور ښخه آګا شـه
ننګ او پت خپلـه ښېـوه کـا
او الفت هم سـرو پا شـه
پـۀ مېړانـه او غېـرت کښـې
تۀ دې یاد لکه پخوا شـه
آزادي کـۀ خپلوا کـې ده
تۀ پۀ دواړه سـرفدا شـه
ښـۀ هنر دے او کـۀ علم
پکښې لاړ ترا نتها شـه
کـۀ خـرد دے، کـۀ جنـون دے
پۀ خپل ځای پکښې یکتا شـه
ځان خبـر لۀ خپل پرون کا
او بـیا زده دې لۀ سبـا شـه
مفکر شـه، مصور شـه
هم عمل او هم سـودا شـه

هم الوت شـه، هم رفعت شـه
تۀ هما او تۀ سـما شـه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورمه برخه

غزلونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

لو يه ورشـــو دَ پښتنو کۀ بـــې بـــهاره نۀ وے
ښکلې هوســې بـــه دَ دامانې دومره خواره نۀ وے

منګي ټيکرې، کړونج ټوټې، جونه تارتاره نۀ وے
زمونږ دَ کلي دَ ســـيند غاړه بـــه اوزګاره نۀ وے

لکه ماشـــوم بـــه کټورو پســـې لاس نۀ جګؤم
خو سپل دَ زانو دې آسمان کښې بې قطاره نۀ وے

زما دَ زړۀ کالۀ ته ګوټ داســـې ممکن خو نۀ وو
کۀ ســـتا نظر ســـره زما دَ ســـترګو لاره نۀ وے

چا بـــه زما نه دَ لالا ګلو نه ښکه رېبـــــــل
داســې کۀ زۀ پۀ خپله خاوره بـــې اختياره نۀ وے

تا بـــه زما دَ کامرانيو جنډې هســـکې ليدې
زما دَ ژوند کۀ دَ بـــــــلا پۀ کوڅه لاره نۀ وے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پهٔ تحویل دَ توره شپه خنګه خطا ځم
پهٔ دستور دَ دې وطن څومره وېرېا ځم

دَ فنا دَ پروانې تحریر ته وایئ
پهٔ دا لاره به وجود ته دَ بقا ځم

دَ اجل کومے همواز دَ ژوند پهٔ لار وي
زهٔ خود سر دَ زمانې پرې خامخا ځم

ما دَ ګلو غنچه ؤلیده کاکل کښې
اوس دَ خیال پهٔ یو جوته تر ثریا ځم

څو پهٔ ما دَ یار دَ سپورې وږم لګي
پسې زهٔ به دَ خپل وَس تر انتها ځم

اوس دَ کلي نغارچي وته ناري کړئ
نن دَ یار دَ زړهٔ کالهٔ وَته افشا ځم

مګر جنګ دَ هغه سترګو سِهل نهٔ دے
خو پهٔ داړه دَ ګردې پښتونخوا ځم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ما ته ئې وعده ښه ده
نوې بهانه ښه ده
خدايه! مازيګر ته خَير!
داسې تماشه ښه ده
هسې جرس غږ پسې
تللې قافله ښه ده
ستا همنوايې سره
دلته يو ټپه ښه ده
ياد شو لکه بل مشال
ډاډ اوس بدرګه ښه ده
اوس راځه! خوبونو کښې
خلکو نه پرده ښه ده
ياره ! وضع، قطع دې
ښکلې پښتنه ښه ده

رِند دې مَېکدې ته ځي
مونږ لره حجره ښه ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

څراوې سترګې بلا ځړې کا
خُون آشنامې لا مَړې کا

هر ارمان نه مې سَر پړې کا
ځه! اوس جوړې مُنارې کا

زما کُسو چې برعکس کړې
نورې ماتې آئینې کا

ښْوَلهٔ به نهٔ غواړم خو راشه
لرې بند دَ خلکو ښْولې کا

مُقدم پت او اُلفت دي
نورې وروستو تقاضې کا

شیرین یار دې څنې ستايي
بلاګانې وریسې کا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

داسې چې پۀ مونږه باندې سرۀ راځي
ستا دَ اننګو زړۀ له چې څۀ راځي

ماته دې ياد و نه زور ګيري ښايي
کور ته مې دَ زړۀ پۀ دبوالۀ راځي

خلک به پۀ شپه غُټې سمبالې ږدي
مونږ باندې دَ ورځې رڼا غلۀ راځي

تا به دَ نظر غبرګه پرانېستې وي
اوښکې مې اوس چرته لۀ ليمۀ راځي

پام کوره! لۀ سترګو مې ؤنۀ لوېږې
توى اوښکه ليمۀ وته بيا نۀ راځي

سترګو دې پۀ رَپ کښې قيصه ختمه کړه
اوس به عيادت له خلک ښۀ راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پـهٔ خاطـر د اغیارانـو اخګـر پرېـوت
چې پـهٔ مـا د یـار د مینې نظـر پرېـوت

کمتـري او عاجزي مې هومره زور کښـې
د انـااو د غـرور هغـه غـر پرېـوت

دَ نُور شمع چې جلوه شوه ، ډک محفل کښې
پهٔ پرده دَ خلوتیانو شـــــــررپرېوت

نور بـه څهٔ ئې دَ قـامت عظمت بـیان کړم
پهٔ سـجده ورته سُنبـــل او نښتر پرېوت

نازک خیال چې مې بادشاه باندې اړ نهٔ وو
لاړ فقیر غوندې تور خال ته پهٔ در پرېوت

شـوخ نظر راڅخه ؤنغړد ډکو سـترګو
کهٔ مانبام سیند کښې ککوړے دَ نمر پرېوت

زهٔ لا کله سـتا لهٔ غمه فریادي ووم
خو دَ دهر هرالم مې پهٔ سـر پرېوت

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

داسې چې په مونږه باندې سره راځي
ستا دَ اننګو زړه له چې څه راځي

ما ته دې یاد و نه زور ګیرې ښایي
کور ته مې دَ زړه په دېواله راځي

خلک به په شپه غُټې سمبالې ږدي
مونږ باندې دَ ورځې رڼا غله راځي

تا به دَ نظر غبره پرانېستې وي
اوښکې مې اوس چرته له لیمه راځي

پام کوره! له سترګو مې ونه لوېږې
توی اوښکه لیمه وته بیا نه راځي

سترګو دې په رَپ کښې قیصه ختمه کړه
اوس به عیادت له خلک ښه راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

تــــهٔ کــــهٔ رنـــا پیـــژنـــې
بـــیا بـــه سبـــا پیـــژنـې

ســـــترګو کښې غلا پیـژنې
دومره حـــــــــیا پیـــژنې

لاړ کـــهٔ غیریـــت لـــهٔ تـــا
بـــیا خو بــــــه ما پیـــژنې

زهٔ دې لکه سبــورے شـــوم
تهٔ بـــتــــــــه مې لا پیـــژنې

ننــګ او پـــت دې کلـــه زده
جـــورو جفـــا پیـــژنـــــې

دا دَ زړهٔ پرهر کســــــــــه
خپلـــــه ادا پیـــژنـــــــې؟

تهٔول دې لهٔ هرخوا بـــــدخوا
لـــږ کـــهٔ همخــوا پیـــژنـــې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ستـرګي دَ حـالاتو راته ورانې دي
ذوقـه! دَ سـيالۍ خبـرې ګرانې دي

غشـو دَ سـتم ته سـينه تانې دي
شوقـه! تلوسـې دې پهلوانې دي

يا دَ بـنجارې لهٔ خوارۍ مات دے زړهٔ
يا دَ کلي جونه ځان آسـانې دي

نهٔ هغه نسـيم شـته، نهٔ وږمې دَ ګل
هر لورې ته سـپورې هواګانې دي

قـدربـه دَ اوښکو څهٔ درزبـاد کړمه
دلته کښې چې وينې هم ارزانې دي

کسو کښې مې عکس دَ حسن امرشو
ټولې آئينې ورتـه حېرانـې دي

زور د تفکر ئې راتـه هېڅ کړلـو
چاوې؟ دَ کاکل غوټې آسـانې دي

ستا دَ نظر وړانګې ستا تر ځانه شـه
اوس زمونږ دَ ذات زرې تابـانې دي

بېرته مې دَ سترګو چينې تاندې کړې
تاوې! هوسـۍ تږې دَ دامانې دي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

تکے خـال دې کـۀ نايـاب دے
ځاځکے او ښکه ئې حسـاب دے

پـۀ غانتـول او پـۀ زَړِدي مـې
کړے سـود سـتا دَ نصاب دے

ځار دَ تا دَ مخ لۀ آبـــه
چې خولـې خولَـې ګلاب دے

مـخ او زلفــو رانـه هيـر کـړۀ
کۀ حسـاب او کۀ کتاب دے

ســـتا دَ زلفو دَ تســـخير مې
بـې تعبـيره لا هرخواب دے

زير و بـــــم ئې ننګ او مينه
ګنه سُر دَ ژوند ربــــاب دے

شـــيرين ياره! لب ئې ســـتايه
څو پۀ اور دې زړۀ کبــاب دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پهٔ آب دَ مینې مې وینځلے دے زړهٔ
لهٔ هر یو خیرې مې ساتلے دے زړهٔ

هر څو مره ګران او کهٔ ښاغلے دے زړهٔ
پهٔ یوه خلهٔ مې ستا منلے دے زړهٔ

نن ئې دَ سترګو پهٔ رموز کښې ؤوې
ستا ؤلې دومره غلے غلے دے زړهٔ

خلهٔ یو ګیلې له جوړؤلے نهٔ شي
څنګه لهٔ خلکو دې اوښکلے دے زړهٔ

څو وو پهٔ څوکو دَ باڼو چُور شوے
پهٔ تار دَ زلفو مې ګنډلے دے زړهٔ

تیارهٔ ئې خوب له دَ مړوند غوښتله
خو شیرین یاره! ما غندلے دے زړهٔ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ایله چې خلې له مې را تله ما ته شوه
څو مره کچه کښې مې توبه ما ته شوه

لا خو مې او ښکه یشـــېدلې نۀ ده
چې ستا پۀ مخ باندې خوَله ما ته شوه

څېرې ګرېوان مې ورته مخې ته کړو
دَ هغې لاس نه آئينه ما ته شـــوه

دا مړاوې سترګې او باریکه مُسکا
دَ ګل تو له، دَ جام نشـــه ما ته شـــوه

سپوږمۍ پوره دَ نیمې شپې پۀ بلې
زما دَ خوب دَ کور پرده ما ته شـــوه

دَ ګُمان قېد نه خلاصه شوې وعده
دَ یقين کور ته چې تله ما ته شوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

يوه لمحـــــــه دَ ژوندګۍ چې مهربـــــــانه نهٔ ده
دَ بـــــخت کاتب ســــره زمونږه خو څهٔ ورانه نهٔ ده

دَ ښار او کلي لوی واړهٔ ټول غم شـــريک دي زما
دَ درد قـــيصه مې بـــې بـــنا ، بـــې خان و مانه نهٔ ده

تيارو خو څکه ســاه ډوبـــې، وَته دوام بـــخښلے
هغه لېلا چرته يو شـــپه کاکل افشـــــانه نهٔ ده

ستا پهٔ سودا کښې دومره ورک، چې اوس پهٔ هيڅ هم نهٔ يم
شـــپه خو دَ غنو پهٔ چاپه ګنې آســـــانه نهٔ ده

چرې بـه سـتا پهٔ بـې لوظۍ تاته راؤسپړي خلهٔ
پښتنه اوښکه ده څهٔ دومره بـــــې زبـــــانه نهٔ ده

دغه ئې ډېره دليري ، کهٔ بـُــــــــزدلي ؤګڼم
زما دَ قـــــتل پهٔ خطا هم‌و پښېمانه نهٔ ده

زما دَ واړه ژوندګۍ دَ صبح و شام پهٔ بدل
دَ مازيګر دَ يو ديدن ســــودا څهٔ ګرانه نهٔ ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

بلا سوځت کۀ دَ احوال لۀ تنارۀ خورم
ډېر تاوونه هم دا ستا دَ بېلتانۀ خورم

هست او نیست دي راته هېڅ دَ دیدن شوق کښې
خدای ګواه دے کۀ پۀ څۀ باندې به زړۀ خورم

خو پۀ "را" مې ژبه نۀ اوړي قند لبه!
پۀ دوا کښې کۀ څو ژبه دَ کارغۀ خورم

تپ دَ نمر دربانديې هم زغملے نۀ شم
خو بس دا چې غریبي ده، لږ سارړۀ خورم

چې دا ستا پۀ نخښه ووځي لۀ کمانه
هغه غشي پۀ تتر واره هم زۀ خورم

دَ آسمان دا تندرونه؛ ورشئ، پوه کړئ!
نورې زۀ دَ ارمانونو شُومې نۀ خورم

ستا پۀ غم کښې هېڅ لۀ ستوني نۀ تېرېږي
کۀ پۀ قطع باندې شهد ډېر خوارۀ خورم

دا چې کلک لکه سندان یم، سبب دا دے
لۀ فلکه ګزارونه بنۀ پاخۀ خورم

خدای ئې مالره کښته کا. بلا څۀ ده؟
ستا دَ لاسه خو زۀ زهر هم تراخۀ خورم

دَ وفا دلیل مې دا دے چې پښتون یم
قسمونه دَ باور به درته څۀ خورم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ لیکوال نور کتابونه

★ چاپ کتابونه

(۱) **افغان ګلونه** چاپ ۲۰۰۴

(۲) **اوښکې مشالونه** چاپ ۲۰۰۶

★ ناچاپ کتابونه

(۱) **چاربېته** (تحقیقي مقاله)

(۲) **شیرین بیان** (دَ شعر په وزن، بحر، عروضو او پښتو املا بحث)

نوټ: افغان ګلونه کتاب (چاپ ۲۰۰۴) دَ ۹۰ لسېزه کښې تخلیق شوو غزلو او نظمونو باندې مشتمل دے.
اوښکې مشالونه (چاپ ۲۰۰۶) دَ پنجاب په جېلونو کېمپ جېل او کوټ لکهپت جېل کښې دَ ۲۰۰۱ نه تر ۲۰۰۶ پورې وختونو کښې تخلیق شوے ادب دے.
دَ رنګونو پیوندونه (هم دا کتاب)، **شیرین بیان** (ناچاپ) او **چاربېته** (ناچاپ) دَ هرې پور په زندان کښې دَ ۲۰۰۶ نه تر مارچ ۲۰۱۲ پورې وختونو کښې تخلیق شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ وخت پهٔ دُوړو هر څهٔ خړ نهٔ دي لا
تابانه مخ پښتني جُونه شته دے
سپوږمۍ دې ځان وَته غاوِره نهٔ شي

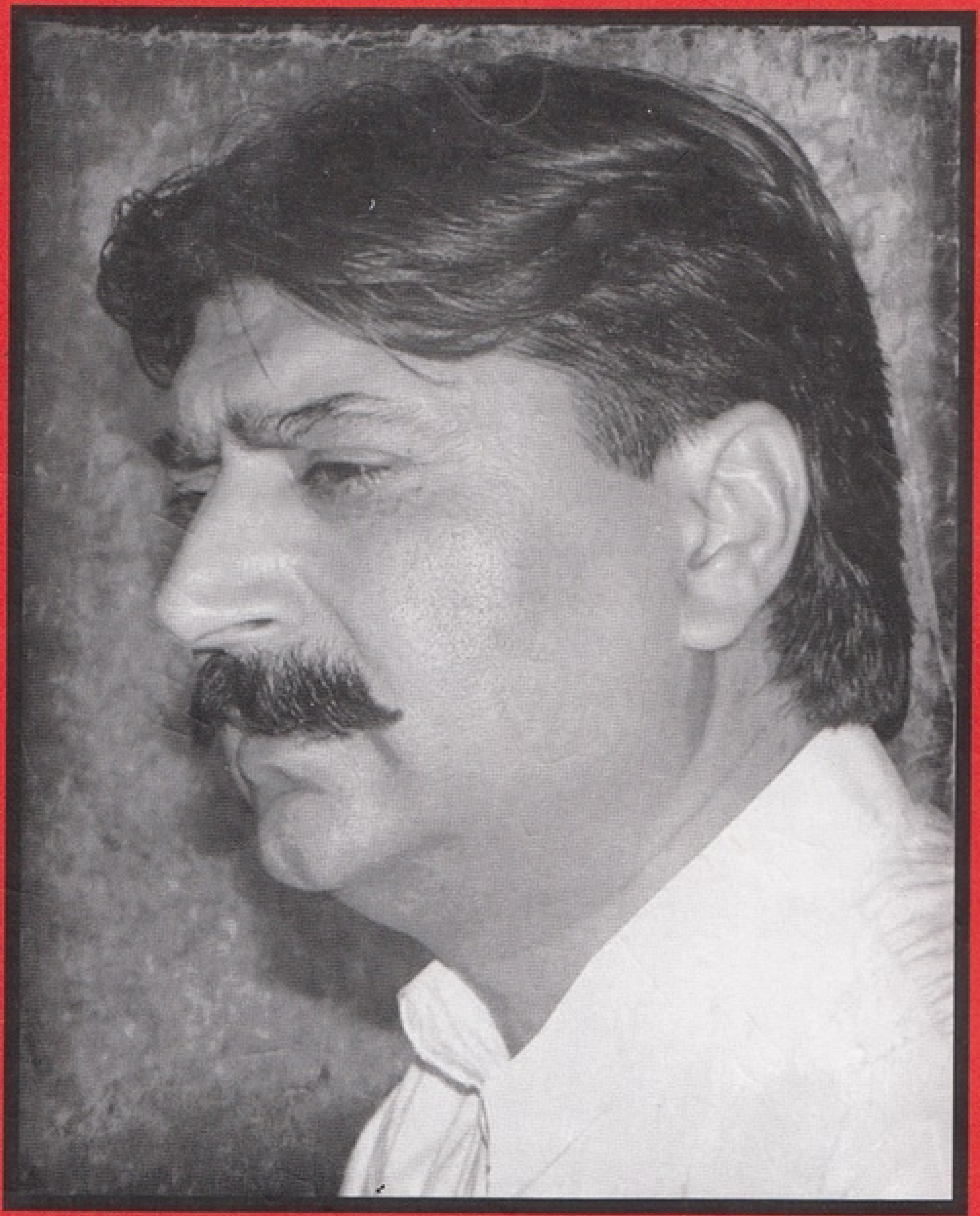

دَ چا دَ سترګو او بارخو پهٔ مینه
کله نرګس، کله لاله ښکلوُم
ذوق دَ جنون مقام ته ؤرسېدو

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library